

Регионална библиотека „Христо Ботев” - Враца

Петър Пенев, Боряна Петрова, Блага Атанасова

ВАСИЛ ХАРИЗАНОВ
БИОБИБЛИОГРАФСКИ УКАЗАТЕЛ

По повод 85-годишнината от рождението му

Враца, 2013

Съдържание

Увод

Живот и творчество

Важни дати и събития от професионалната и творческа биография на Васил Харизанов /

Биографичен очерк /

Произведения на, и за Васил Харизанов

Книги /

Статии /

Съставител и редактор /

Литература за Васил Харизанов /

Справочен апарат/

Тематичен показалец на публикациите на Васил Харизанов /

Именен показалец на личните имена /

Именен показалец на географските имена /

Приложения/

Анотации на негови книги /

УВОД

Темата на настоящата биобиблиография е избрана като жест на благодарност, който цялата културна общност на град Враца дължи на един от знаковите си граждани, чието име се вписва сред имената на тези, които поставят съвременните основи на такива важни за един град институции, като Библиотеката и Историческия музей. Тази година се навършват 85 г. от рождението на Васил Харизанов и 2 г. от смъртта му и това е конкретният повод да се съберат и обработят всички налични и достъпни материали за него, да се оформят в електронно издание, което да се публикува в сайта на Регионална библиотека „Христо Ботев”.

Целта на авторския колектив е да издери и представи систематизирано, пълно и точно творчеството на библиотековеда - краевед, историк, преподавател, изследовател и общественик Васил Харизанов, както и литературата за него. Независимо накъде го отвежда нелекият му жизнен път и на какво поприще работи, той влага цялото си сърце в работата си и навсякъде оставя запомняща се диря. Било в Регионалния исторически музей или като преподавател, никога не се задоволява само с преките си задължения, но организира проучвания, разгръща събирателска дейност, подготвя нови експозиции или сформира кръжоци. Винаги с оригинални идеи, с желание да добави нещо ново към вече известното, с възрожденският си плам, Васил Харизанов се вписва органично в културния живот на град Враца.

Колективът на Регионална библиотека „Христо Ботев” – Враца също му дължи признание, тъй като през далечната 1954 г. той става първият директор на новосъздадената Окръжна методическа библиотека и полага основите на бъдещата и дейност. Във връзка с 85-годишнината от рождението му, през октомври месец 2013 г. в културния календар на града са включени няколко инициативи, организирани от Държавен архив и Регионалната библиотека - представяне на изложба и филм, посветени на него, както и на настоящата библиография.

При изготвянето на настоящия труд са изпълнени следните задачи :

1. Работено е с архива и личната библиография на Васил Харизанов, като те са съпоставени с материалите налични в предметната картотека и база данни „Библиографска справка” на отдел „Краезнание”. Ползвани са и наличните каталози и публикуваните до днес негови библиографии, а откритите не описани досега публикации в личният му архив са добавени в хронологически ред, като за доуточняване на някои пропуски в описанията са ползвани и Серия 5 и 6 на Текущата национална библиография. В библиографията не са отразени непубликувани и недостъпни за читателя материали.

2. Систематизацията на библиотечните записи е извършена по модела, който се използва за този тип библиографии. Описанията са организирани в продължаваща, непрекъсната номерация и по този начин всяка библиографска единица притежава уникален номер. Чрез него се идентифицират публикациите в процеса на работа с помощните показалци.

3. Изработен е справочен апарат, като Показалците които са включени там, осигуряват обратна връзка при информационното търсене в биобиблиографията:

- „Тематичен показалец на публикациите на Васил Харизанов” - изведени са и свободно са формулирани основните теми намерили място в творчеството му, като са подредени в азбучен ред.

- „Именен показалец на личните имена” - в него са отразени всички лични имена, влизащи в състава на библиографските описания и техните анотации. Подредени са строго азбучно и срещу тях са посочени номерата на библиографските единици, в които могат да се открият заедно със специфичните функции, които изпълняват ("съавт.", "състав.", "рец.", "ред.", "за него", "за нея").

- „Географски показалец” - извежда всички имена на градове, области, региони, села, местности и други аналогични обекти.

4. В приложението са намерили място анотации на всички самостоятелни книги на Васил Харизанов, от които може да се получи сравнително пълна картина за темите, с които той се занимава, и най-значимите му разработки с приносно значение за историята и краезнанието на Враца и региона. Повечето от книгите не са преиздавани, останали са единични бройки, а все още са търсени от читателите. Затова и техните подробни анотации ще са от полза за интересуващите се, особено с оглед предстоящото качване на биобиблиографията на сайта на Библиотеката.

Преобладаваща част от библиографските единици са описани, *de visu* и подредени строго хронологично по годината на публикуването им. Обхващат период от 1954 г., когато е първата му публикация във в. „Отечествен зов” до 2004 г.

Съдържа 346 библиографски описания, структурирани в 6 основни раздела:

- Книги
- Статии
- Съставител и редактор
- Литература за Васил Харизанов
- Справочен апарат

Книгите са изнесени в самостоятелен раздел и са подредени по реда тяхното публикуване. А излезлите в една година публикации са подредени строго хронологично, като първо са статиите в сборници и списания, а след това статии и дописки във вестници.

За да се избегне излишното повторение след източника на периодичното издание не е отбелязано местоиздаването.

Всички книги, както и публикациите, чието съдържание не се подразбира от заглавието им, са придружени от анотации. Когато тематично материалът се повтаря в няколко източника, всички са събрани в едно описание с препратка "Също и в: ". От източниците, които не притежаваме и не могат да се прегледат *de visu*, не са посочени страниците като елемент на библиографско описание.

В областта на заглавието и авторската отговорност е избягнато повторение на името му и е посочено само тогава, когато е в съавторство с друг автор /и/ при аналитично разкриване на сборници или когато публикацията е подписана с името Васил Милев.

Библиографските описания са направени съгласно БДС 15419 – 82 „Библиографско описание на книги”; БДС 15687 – 83 „Библиографско описание на периодични издания” БДС 17264 – 91 „Библиографско описание: Аналитично описание на съставни части от публикации в книжни материали.”

Биобиблиографията ще е полезно помагало за историци, педагози, краеведи, културолози, библиотекарите, учащи се и широк кръг читатели неспециалисти. По характер тя е научнопомагателна и може да подпомогне изследователите, както на цялостното творчество на Васил Харизанов, така и на българската народопсихология и етнология. Интерес би представлявала и за туристите – любители, както също и за планинските водачи и екскурзоводи. Може да се ползва и като допълнение на учебната дейност, възпитанието в местен патриотизъм и ориентиране в културно-историческите процеси главно във Врачанския регион, но също и изобщо в България, заради големият исторически отрязък, който авторът е осветлил чрез своите изследвания. За да може да се ползва по-лесно и пълноценно, като част от новата политика на Библиотеката библиографията ще се качи на сайта и, в интернет.

Важни дати и събития от професионалната и творческа биография на Васил Харизанов

12 декември 1928 г. - Роден в с. Галиче, тогава Белослатинска околия в семейството на преселници от Босилеградско. Средното си образование завършва през 1946 г. в Оряхово, в класическия отдел на мъжката паралелка към Девическата гимназия.

1951 г. - Завършва история в Софийския университет.

1952 г. - Явява се на конкурс, обявен от Народна библиотека "Кирил и Методий" - София за осеммесечна специализация по библиотечно дело и библиография.

1953 г. - За кратко време работи като учител и във Върховния читалищен съюз – София като ръководител на група за обработка и каталогизиране на библиотечните фондове. След завръщането си във Враца през 1954 г. е назначен за уредник-методист на читалищната библиотека.

1954 - 1957 г. - Директор на откритата на 24 декември 1954 г. Окръжна методическа библиотека "Христо Ботев" - Враца. Под негово ръководство се осъществява не само организацията на работа в библиотеката, но се оказва и голяма методическа помощ на библиотеките във Врачански окръг по места и се осъществява квалификация на библиотекарите.

1958 - 1961 г. - Гимназиален учител в Роман, където разгръща голяма събирателска дейност, създава и обогатява училищната сбирка с уникални предмети.

1962 - 1966 г. - Учител в Механотехникума - Враца.

1967 - 1977 г. - Постъпва в отдел "Етнография" на Историческия музей – Враца, а 4 месеца по-късно става завеждащ отдел "Възраждане". Безспорен е неговият принос в събирателската и научноизследователската работа по проблемите на историята на Врачанския край през Възраждането.

1975 - 1976 г. - В новата експозиция на Историческия музей подготвя тематичната част за обществено-политическия и културен живот на врачани през Възраждането, експозицията в реставрираната къща на Димитраки Хаджитошев и първата експозиция, посветена на женското революционно движение във Врачански окръг в къщата "Иванка Ботева" (1976) във Враца.

1978 - 1988 г. - Учител в Текстилен техникум "Йордан Лютибродски" - Враца, където е и ръководител на кръжок по етнография и създава музейна сбирка, посветена на традициите в текстилното дело.

2011 г. - умира на 13 юни в гр. Враца.

Има дъщеря Милена и син Момчил, съпруга Ангелина Харизанова

Биографичен очерк

Васил Харизанов се ражда на 12 декември 1928 година в белослатинското село Галиче, в семейството на Миле Стоянов и Цвета Иванчева. Баща му е преселник от Босилеградско, дошъл в този край в следствие на няколкото преселнически вълни на българи от Западните покрайнини, бягащи от сръбската окупация и последвалият натиск над преобладаващото там българско население.

Васил получава основното си образование в родното си село, а след това продължава в град Оряхово, където завършва класическият отдел на мъжката паралелка към Девическата гимназия. Същата 1946 година той кандидатства и е приет да учи класическа филология в СУ „Климент Охридски“. Една година е студент на проф. Александър Балабанов, но във втори курс решава да се прехвърли в историческият факултет, който и завършва през 1951 година. Многостранните интереси на любознателният младеж, го подтикват още същата година да се яви успешно на конкурс, обявен от Народната библиотека „Кирил и Методий“ за осеммесечна специализирана подготовка по библиотекарство и библиография. Там негов преподавател става проф. Тодор Боров, от който младият Васил Харизанов завинаги се заразява с любов към библиотечното дело и до края на живота си го споменава като един от важните фактори за бъдещата му професионална реализация.

По разпределение от министерството на просветата за кратко време работи като учител, но съвсем скоро познанията му получени при следдипломната му специализация, му помагат да се прехвърли във Върховният читалищен съюз в София, като ръководител на група за обработка и каталогизиране на библиотечните фондове. Само след няколко месеца следва нова промяна и Васил Харизанов получава предложение да поеме длъжността уредник – методист на читалищните библиотеки в Димитровград, Плевен или Враца. Верен на синовния дълг към родителите и запален от чувството на

местен патриотизъм, предпочита Враца и трайно се установява да живее и работи в този град.

Длъжността уредник – методист изпълнява до края на 1954 г., когато с решение на местното ръководство той е преместен в новосъздадената Окръжна методическа библиотека „Христо Ботев” и е назначен за неин пръв директор. Върху раменете на младият специалист ляга тежката отговорност да положи основите и да даде насоките за развитие на библиотеката, открита на 24.XII.1954г. в къщата на бившият адвокат Гето Кръстев. Като всеки млад и амбициозен човек, решил да остави диря след себе си, Васил Харизанов насочва усилията на ръководения от него библиотечен колектив към решаването на нелеките за ония начални години задачи, свързани с пълната организация на библиотечните книжни фондове, с умножаването, обогатяването и обработването им. Изцяло по това време се полагат основите на системата от каталози и картотеки, като тяхната точност и ред е поставено като цел от първостепенно значение пред младият колектив и там е най-тежката и трудоемка работа. Едновременно с това се организира справочната и краеведска дейност, чиито силни позиции се запазват и до днес. Тези години от трудовата си дейност той свързва със спомените за сериозни трудности по осигуряването на библиотечни фондохранилища, с грижите да се направи всичко уютно и приветливо, и много усилия в културно масовата дейност за да се популяризира библиотеката и да се привличат нови и нови почитатели на писаното слово. Специално внимание е обърнато на най-ентузиазираниите и любознателни читатели – децата. Още първата година е открита детска читалня и по спомените на Васил Харизанов, тя е била обзаведена с толкова красиви дарени килими, че децата с трепет и уважение се събуждали за да влязат вътре. Тогава се провеждат и първите литературни четения на книги, разбори, разисквания радващи се на голям интерес сред учениците. В парка над град Враца се открива лятна читалня с повече от 10 000 книги и абонамент за повечето вестници, която се ползва с голяма популярност главно сред децата и пенсионерите. През същите тези първи ентузиазирани години се създават подвижни библиотеки, като в специални сандъци книгите са изнесени в села в

региона, за да бъдат по-достъпни за населението. Появили се дори читални в полето, където библиотекарите представяли книги на селскостопанските работници по време на почивките на местата където те се трудят /самият Васил Харизанов си спомня с усмивка за тези срещи/. За трите години които той е директор на окръжната библиотека „Хр. Ботев”, успява да я утвърди като културен и методически център на града. А удовлетворението от това, че заедно с колегите си и той е дал своя важен принос за формирането във врачанското гражданство чувство на почит и преклонение пред книжното богатство на народа ни, се смесва с известна горчивина от несправедливото му уволнение.

От 1958 г. той постъпва като учител в гимназията на Роман – това е и първия му силен период в областта на краеведението и музеезнанието. В тези години историкът Харизанов започва да проявява все по - трайни и по - задълбочени интереси към научно – изследователската и събирателска дейност. Намерил съмишленици в лицето на директора на Романската гимназия Георги Беломорски, на учителя по литература Павел Петков и на цялата романска общественост, той се заема с обогатяването на музейната сбирка към гимназията. Благодарение на всеотдайността му и разгърнатата се събирателска дейност в сбирката постъпват такива ценни свидетелства за историческото минало на този край като корубестата монета „костадинка” от 12 век, която сега е между най – ценните експонати в нумизматичната сбирка на Историческия музей – Враца, колекцията от 500 турски сребърни монети от 16 – 17 век, част от монетите от времето на Мануил Комнин - 13 век и др.

По това време започва и работата по написването на „История на Романската партийна организация”. Проследява местната периодика, архивни документи, обхожда и лично записва спомени на участници в съпротивителното движение. Успоредно с тези си занимания той подготвя и първите си публикации за учебно – възпитателната роля на краеведението, отпечатани в сп. „История и география”, участва в национални педагогически четения, на които споделя опита си по този въпрос, ръководи гимназиалния

експедиционен отряд, който заема първо място в републиканската класация за 1962г.

През есента на 1967 г. Васил Харизанов се включва в творческия колектив на историците от Враца, заели се с написването на историята на Окръжната организация на БКП. В продължение на четири години с присъщата му добросъвестност, последователност и усърдие в изследователското търсене по този въпрос той събира ценен изворов материал – спомени, сведения, намерили място по страниците на местния и централен печат, архивни документи и др. Заниманията му с този значителен по обем труд налагат преместването му на постоянна работа във Враца и още през 1967 му предлагат и той приема длъжността уредник в отдел „Етнография” в Историческия музей, а след около 4 месеца поема и ръководството на отдел „Възраждане” в същия музей.

Тук започва и сериозната си научноизследователска дейност по проблемите на възрожденската ни история – проучва детското революционно движение във Врачански окръг, ролята на българската буржоазия в националноосвободителните борби на населението във Враца, мястото на 3 Врачански революционен окръг в Априлското въстание и др.

Един от най-сериозните и с приносно значение за националната ни история проблеми, върху които работи Васил Харизанов е семейният архив на една от най-видните и най-изявените в обществено – политическия живот на врачани фамилии – Хаджитошеви. С колектив от квалифицирани научни и библиотечни работници на Народна библиотека „Кирил и Методий” той пряко участва в обработката и дешифрирането на богатото документално наследство на тази фамилия, както и в комплектуването и издаването на част от него в двутомника „Семеен архив на фамилията Хаджитошеви”

Архивът на Хаджитошеви има уникална стойност за изследователите на българската история, тъй като той е единственият запазен семеен архив за четири поколения от епохата на националното Възраждане. Обстоятелството, че представителите на семейство Хаджитошеви са играли активна роля в стопанския, обществен, културния и политически живот на българите през

втората половина на 18 и началото на 19 в., определя многообразието на темите и хвърля светлина върху историята на регион, надхвърлящ рамките на Северозападна България.

Първият том включва 495 документа, в хронология между 1751 – 1827 – годината от смъртта на Димитър Хаджитошев.

Вторият том обхваща период 1828 – 1878г. и включва 500 документа. Това са ценни извори, от които ясно изпъкват трансформационните процеси в българското общество, настъпили в резултат от развитието на производителните сили в Османската империя и интегрирането и в европейския капиталистически пазар. Данните от архива дават възможност да бъдат разкрити промените в социалната структура и пораждането на нови социални групи, формирането и укрепването на българската едра буржоазия. Кръга от исторически теми които интересуват Васил Харизанов, все повече се увеличава и той се насочва към задълбочени изследвания на просветното дело от Възраждането до Освобождението и последващото му развитие през първата половина на XX век. Многобройните публикации, плод на денонощен труд, намират място в „Известия на музеите в Северозападна България”, „Исторически преглед”, „Векове”, „Военно-исторически сборник”.

С темите „Просветното дело във Враца от възрожденския период” и „Освобождението на Враца от турско робство” Харизанов участва и в написването на том I от „История на град Враца”. Отново с типичната си добросъвестност и методичност Васил Харизанов преглежда всички достъпни документи, ръкописни и печатни книги, приписки и архиви и успява да разгърне една пълна картина на развитието на просветното дело във Врачанският край. Тръгвайки от килийните училища, през оставилите скромно името си преписвачи и граматичи, та до бележите учители оставили ярък спомен в учениците си и заедно с това донесли със себе си духа на новото време и Възраждането в този край.

Към средата на 1975 г. Историческият музей във Враца пристъпва към изпълнението на една от най - сложните и най - отговорни задачи. Построена е новата модерна и красива сграда на Двореца на културата, където е предвидено

едно просторно крило в което да се прехвърлят и подредят наличните музейните експозиции и да се оформят нови такива, като много артефакти получават възможност да излязат от хранилищата и бъдат представени пред посетителите.

Подготовката на онези теми от бъдещите експозиции, които проследяват обществено – политическия и културен живот на врачанското население през Възраждането е извършена основно от Васил Харизанов. В отговор на високите изисквания, предявени към музейните работници, той разгръща активна събирателска дейност, работи по идейните концепции и написването на тематико – експозиционните планове, подготвя за експониране богати колекции от документални, снимкови и веществени материали, илюстриращи отделните теми.

С неговото име се свързват и експозициите в реставрираната къща на Димитраки Хаджитошев през 1976г. а също така и тази посветена на женското революционно движение на територията на Врачански окръг, разгръната в къщата, в която от 1901 - 1904 г. са живели майката на Христо Ботев – Иванка Ботева и неговия брат – генерал Кирил Ботев.

След 1978 г. той преминава отново на работа в сферата на образованието, където работи до 1988г., но заниманията му по проучване на възрожденската история на Врачанския край не секват. Напротив, със същата, а както личи от книгите и публикациите му очевидно с още по – голяма пристрастност към изследователската работа, той продължава и задълбочава започнатите от по-рано проучвания за живота и делото на местните участници в освободителните борби и членове на Врачанското съзаклятие, опитва се да изясни въпроса за посещенията на Васил Левски във Враца и Врачанско, издирва сведения за участници от този край в четата на Христо Ботев.

Пряката ангажираност на Васил Харизанов като преподавател по история в техникума по текстил съвсем не означава, че той се е отдалечил от специфични за музейната работа дейности. Своята ревностна любов и преклонение към историческото минало на родния край успява да внуши и на възпитаниците

си.

Многобройни са професионалните, лични и обществени ангажименти, които са запълвали и делниците и празниците му, за да бъде полезен на себе си, на своите ученици и обществото. Във връзка със своите проучвания в краезнанието, той не се уморява да обхожда селищата в региона и по собствените му думи, се е връщал по 20-30 пъти в някои села за да събере необходимите му материали. Самият той е притежавал много богата лична сбирка от краеведска литература, а също така и някои уникални старопечатни книги. Между тях по негови думи една много рядка книга, пазена от него като реликва, от 8 страници открита в с. Галиче, където е бил учител Димитър Пъргов - създал първият правилник за библиотеките в България от 1872г.

Някъде по това време се събужда и неговият интерес към дарителството в град Враца. С много любов и уважение към това родолюбиво и безкористно дело, той подготвя и издава с помощта на „Фонд 13 века България” книгата си „Дарителство във Враца”, като в нея събира откритите от него сведения за най-забележителните дарители на града. Самият автор е подарил на музея във Враца, около 200 предмети на домашният текстил, 12 снимки и документи. От 1981 година насетне в продължение на десетилетие, почти всяка година Васил Харизанов е правил като дар нещо в областта на краезнанието. Врѣх в тази насока е музейната експозиция в Текстилният техникум Йордан Лютибродски, посветена на традиционното текстилно дело и тъкачески техники във Врачанския край, събрана и експозирана без абсолютно никакви средства. През 1986 година той подарява напълно безвъзмездно част от личния си архив, разположен в 4 дяла, 120 архивни единици, над 5000 листа, на Държавния архив. А през лятото на 1989г. внася 300 лева за културното развитие на град Враца.

Без да е членувал никога в никоя партия, историкът – краевед Васил Харизанов е активен и търсен лектор на Дружеството за разпространение на научни знания „Георги Кирков”, председател на секция „История и филология” в СНРБ – клон Враца, член на комисията по пропаганда и агитация на ОС на БТС. Той също така е и един от основателите на Съюзът на българските

автомобилисти в бившия Врачански окръг и член на ръководството му и като такъв обикаля цяла Европа, като отговорник за масовата работа и екскурзиите.

Когато на 14 юни 1990г. в град Враца е учредено дружество „Родознание”, съвсем закономерно и с право, той е избран за негов пръв председател.

Изследовател по душа, Васил Харизанов не се уморява да търси и събира, да обработва и представя разпилените частици от далечното и по-близко минало на Врачанският край. Обикаляйки по селата, ровейки в архивите, в старите албуми, по прашните тавани, разпитвайки и записвайки добросъвестно спомените на селските разказвачи на родови спомени, той се опитва да подреди пъстрата мозайка от събития и хора работили от дълбока древност до наши дни на нивата на българската духовност. Този неуморен труд му доставял истинска радост, вълнувал го и му носел удовлетворение и гордост. Гордост, че дори през голямата дистанция на времето може да се докосне и стане съпричастен на делото на тези обикнати от него бележити българи, за да не избледнее спомена за древните монаси, грамاتيци, преписвачи, летописци, зографи, даскали, дарители и революционери. Самият той без да усети и без да се стреми към това, заразен сякаш от възрожденският им плам, вписва и своето скромно име в историята, наред с техните имена.

През целият си живот, до самата му кончина на 13 юни 2011г., Васил Харизанов пази неугасено пламъчето на вярата и надеждата, че хората от нашият край, като наследници на големи българи и родолюбци, заслужават и трябва да имат едно достойно настояще и бъдеще.

Произведения на Васил Харизанов

Книги

1. Тошо **Симеонов** из Раховските села Галич . – Враца : Окр. ист. музей, ОБК на БКП с. Галиче, 1968. - 40 с.
2. **Детското** революционно движение във Врачански окръг . – Враца : ОК на ДКМС, 1969. - 43 с.
3. **Пешеходни** и туристически маршрути от Враца до Врачанския балкан . - Враца: [ОК на БКП], 1971. - 42 с. : с ил., 5 отд. л. прил.
4. **Национално** - освободителното движение във Врачански окръг и подвига на Ботевата чета. - Враца, Окр. ист. музей, 1974. - 16 с.
5. **Руско-турската** освободителна война <1877-1878г.> и освобождението на Врачански окръг : [Истор. очерк]. - Враца, ОК на БКП, 1977. - 41 с.: с ил.
6. **Дарителството** във Враца . - Враца: ДОО Фонд 13 века България, 1989. - 122 с.: с ил., портр.
7. **Харизановият** род : (Минало и настояще). - Враца: изд. авт., 2002.- 18 с.: 5 л. ил.
8. **Учебното** дело във Враца (1600 - 1990) . - Враца, 2004. - 183 с.: с ил.: портр.
Рец.: Блага А т а н а с о в а. Ценен принос в историята на учебното дело във Враца // В р а ц а д н е с , N 54, 13-15 юли 2004, с. 5.
Недко Д а м я н о в с к и. Излезе от печат „Рибният буквар” на врачанското образование // Ш а н с е к с п р е с , № 16, 10 ноем. 2004, с. 5.
9. **Ръкописната** книга от Врачанско XV - XVII в.: Личности и събития . - Враца, 2004. - 92 с.: с ил.
Рец. : Блага А т а н а с о в а. Ръкописната книга от Врачанско XV-XVIII в. // В р а ц а д н е с , № 38, 20-25 май 2005, с. 5.

Статии

1954

10. Семинар с библиотекарите [от Врачански окръг]. // О т е ч. з о в, N 404, 25 март 1954, с. 4.

По въпросите на работата с читателя.

11. Библиотеката във Враца и детската литература. // О т е ч. з о в, N 409, 14 апр. 1954, с. 4.

12. Среща с писателя Стоян Даскалов за обсъждане неговото творчество и списание "Дружинка". // О т е ч. з о в, N 475, 28 ноем. 1954.

Организирана от читалището в гр. Враца.

13. Наскоро ще бъде открита Окръжна народна библиотека [във Враца]. // О т е ч. з о в, N 481, 19 дек. 1954, с. 4.

Предстоящите й задачи като културен институт.

1955

14. Работата на библиотеката в Роман. // Ч и т а л и щ е, 1955, N 1, с. 44.

15. Работата на библиотеките [от Врачански окръг] през есента и зимата // О т е ч. з о в, N 566, 16 окт. 1955, с. 2.

1957

16. За някои слабости в работата на библиотеките в Кулско и Видинско. // О т е ч. з о в, N 721, 21 апр. 1957, с. 2.

17. Бал на детската книга. // О т е ч. з о в, N 726, 12 май 1957, с. 3.

Организиран от Детския отдел на Окръжна библиотека

1961

18. Моят краеведчески кръжок . // О т е ч . з о в , N 14, 2 февр. 1961, с. 4

Създаден в гимназията в Роман.

19. Романските ученици в парк "Лавров". // О т е ч . з о в , N 14, 2 февр. 1961, с. 4

Открит урок. Дописка.

20. По следите на историята. // Н а р . м л а д е ж , N 64, 16 март 1961, с. 2.

Музейната сбирка на краеведския ученически кръжок в Роман.

21. Първомайски акции във Врачанско преди 25 години : Историческа архивна справка // О т е ч . з о в , N 51, 29 апр. 1961, с. 4.

Проведени през 1936 г.

22. [Петдесет и пет] 55 години от стачката на печатарите във Враца. // О т е ч . з о в , N 141, 28 ноем. 1961, с. 2.

На 26 ноември 1906 г. стачкуват печатарите от печатницата на Стефан Цеков.

1962

23. Където е народът, там е победата : Изборите [за народни представители] във Враца през 1884 г. // О т е ч . з о в , N 3, 9 ян. 1962, с. 2.

24. Съветникът от Хубавене. // О т е ч . з о в , N 18, 13 февр. 1962, с. 2.

Очерк за Нано Пантелеев - учител от Роман.

25. Учителят по литература / Васил Харизанов, Иван Стамболиев. // О т е ч . з о в , N 40, 5 апр. 1962, с. 2.

Очерк за Павел Петков - учител в Роман.

26. Дейността на първия градски народен съвет (1878 - 1880) : Из миналото на Враца. // О т е ч . з о в , N 62, 29 май 1962, с. 2

27. Първите стъпки на Комсомола във Врачански окръг. // О т е ч . з о в , N 86, 24 юни 1962, с. 2.

Таблица с данни за създаване на комсомолски дружества по селата.

28. Петков, Павел и др. Един от ветераните : (Из героичното минало на нашия окръг). /Павел Петков, Васил Харизанов. // О т е ч. з о в, N 89, 31 юли 1962, с.2
Очерк за Тошо Симеонов Тупанкьов от с. Галиче, четник в четата на Х. Димитър и Ст. Караджа.

29. Изграждането на РМС в окръга (1927-1933) : 50 години под развялото знаме на Партията. // О т е ч. з о в , N 90, 2 авг. 1962, с. 2

30. Разби черепа си, но не се предаде. // О т е ч. з о в, N 106-107, 8 септ. 1962, с. 2.

Очерк за Камен Петков от с. Струпец, партизанин от отряд "Г. Бенковски" .

1963

31. Ученическият музей - средство за активна учебна възпитателна работа по история. // И с т. и г е о г р., 1963, N 3, с. 32 - 37.

32. Един самобитен ум. // О т е ч. з о в, N 1, 3 ян.1963, с.2.

Очерк за Лакьо Начев от с. Курново, самоук майстор на предмети за бита.

33. Петков, Павел и др. Първите първомайски тържества [в Романския край] / Павел Петков, Васил Харизанов. // О т е ч. з о в, N 51-52, 30 апр. 1963, с. 2.

В Роман празникът е честван за първи път през 1913 г

34. "Ще им изляза насреща... ". // О т е ч. з о в, N 51 - 52, 30 апр. 1963, с. 2.

Иван Ценов – за трудният му път, като овчар в с.Струпец.

35. Овчарският труд ... // О т е ч. з о в, N 53, 4 май 1963, с. 3.

Петко Лалов от ТКЗС - Роман.

36. Петков, Павел и др. Как разработихме написване история на БКП в Роман / Павел Петков, Васил Харизанов. //О т е ч. з о в, N 63, 28 май 1963, с.2.

37. До края на живота си с името на партията. // О т е ч. з о в, N 105, 3 септ. 1963, с. 2.

Очерк за Борис Пирдопски.

1964

38. [Деветдесет и пет] 95 години народно читалище във Враца. // О т е ч. з о в, N 9, 23 ян. 1964, с. 2.

39. По зова на сърцето. // О т е ч. з о в, N 26, 2 март 1964, с. 4.

Любопитни факти, свързани с освобождението на Оряхово и Временното руско управление (25 години след това).

40. Първият окръжен събор на тесните социалисти във Враца. // О т е ч. з о в, N 44, 13 апр. 1964, с. 2.

Проведен на 29 март 1904 г.

41. По стъпките на партизаните. // О т е ч. з о в, N 62, 28 май 1964, с. 1.

Под заглавие "Около 350 походници" също и в: Е х о, N 23, 5 юни 1964

42. Заминец. // О т е ч. з о в, N 71, 18 юни 1964, с. 4

Легенда за местност и селище между селата Горна Кремена и Върбешница, Врачанско.

43. Сменните паралелки [в ТМЕТ "Н. Й. Вапцаров - Враца] с добра перспектива. // О т е ч. з о в, N 112, 24 септ. 1964, с. 2.

Също и в: У ч и т. д е л о, N 84, 23 окт. 1964.

44. Петко Ценов - Филип : По случай 40 години от рождението и 20 години от смъртта му. // О т е ч. з о в, N 135, 19 ноем. 1964, с. 2.

Очерк за партизанина от с. Струпец.

1965

45. Изучаване материалите по история на родния край и ползването им в учебната работа. // И с т. и г е о г р., 1965, N 4, с. 24 - 30.

46. Вълков, Стоян и др. Друго време е било... / Стоян Вълков, Васил Харизанов. // О т е ч. з о в, N 51, 1 май 1965, с. 2.

Чествания на Първи май във Врачанско (1894, 1898, 1900).

47. Един от първите ветерани на националната революция. // Г а л и ш к а
т р и б у н а, N 2 -3, 24 май 1965, с. 4.

1966

48. Традиция с добри резултати : Краезнание и туризъм / Васил Харизанов. //
Е к с п е д и ц и я на родолюбието: Сборник. – София : ЦЕТС, 1966. - с. 40-46.

Под заглавие "Третата Димитровска експедиция" също и в:

О т е ч . з о в, N 74, 26 юни 1966, с. 2.

49. Не се превива и огъва дъбът. // О т е ч . з о в, N 59, 19 май 1966, с. 2.

Среща с Петко Каменов - основател на партийната организация в
с. Струпец.

50. Мина "Плакалница". // О т е ч . з о в, N 73, 18 юни 1966, с. 2.

51. Радио войвода. // О т е ч . з о в, N 98, 22 авг. 1968, с. 4.

Легенда от с. Радовене.

52. Стачното движение във Враца през 1906 г. // О т е ч . з о в, N 146, 8 дек.
1966, с.2.

Исторически очерк.

1967

53. Плановете били забравени. // О т е ч . з о в, N 12, 28 ян. 1967, с. 2.

Уреждане на управлението и сградоустройството на Враца
след Освобождението 1878 г.

54. Врачанското училище по копринарство. // О т е ч . з о в, N 245, 16 март
1967, с. 2.

55. Българските учители подпомагат делото на революцията. // У ч и т .
д е л о, N 26, 28 март 1967, с. 3.

Възрожденските учители от Враца.

56. Врачани срещу "Пълномощията". // О т е ч . з о в, N 55, 11 май 1967, с. 2.

Събитията от 1881 - 1883 г.

57. Един от първите възрожденски учители в Галиче. // Г а л и ш к а т р и б у н а , N 6, 24 май 1967, с. 2.

Биографични бележки за Петър П. Пъргов.

58. Оряхово в плана на временното руско управление. // О р я х . т р и б у н а , N 19, 17 ноем.1967, с. 2.

Административно устройство след Освобождението

59. Освобождението на Оряхово. // О т е ч . з о в , N 135, 18 ноем. 1967, с. 2.

Исторически очерк.

1968

60. Педагогическата подготовка на учителите от Врачанско в първите години след Освобождението (1877-1880) : 90 години от освобождението. // О т е ч . з о в , N 15, 6 февр. 1968, с. 4.

61. Народната воля – по-силна от всичко : Пред 90 годишнината от Освобождението. // О т е ч . з о в , № 24, 27 февр. 1968, с. 2.

Избори за Първото обикновено народно събрание през 1879 г. в Чиренски избирателен район.

62. Тържествени дни във Враца - 1877 г. // О т е ч . з о в , N 26, 2 март 1968, Прил. Дъга, N 2, с. 4.

В чест на руските освободители.

63. Освобождението на Галиче. // Г а л и ш к а т р и б у н а , N 3, 8 март 1968, с. 1.

Също и в : Г а л и ш к а т р и б у н а , N 2-3, 24 май 1965.

64. Първи опити за кооперативна обработка на земя в окръга. // О т е ч . з о в , N 33, 19 март 1968, с. 3.

Във Врачански окръг за времето от 1936-1940 г.

65. За българо-съветска дружба / Васил Милев. // О т е ч . з о в , N 33, 19 март 1968, с. 2.

Във Врачански окръг през 1931-1934 г.

66. Празникът на Кирил и Методий във Враца преди Освобождението. //

О т е ч. з о в, N 56, 14 май 1968, с. 2.

Исторически сведения.

67. Читалището основаха врачанските младежи. // О т е ч. з о в, N 61, 28 май 1968, с. 2.

68. Предшественици на техникума по облекло във Враца. // О т е ч. з о в, N 71, 20 юни 1968, с. 2.

Женското професионално училище "Надежда", открито през 1911 г.

69. Първото годишно-отчетно събрание на читалището [във Враца] след Освобождението : Пред 100-годишнината на читалище "Развитие". //

О т е ч. з о в, N 72, 22 юни 1968, с. 2.

70. [Сто] 100 години от участието на Тошо Симеонов в четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджата. // Г а л и ш к а т р и б у н а , N 9, 6 авг. 1968, с. 1.

71. Хайдутството във Врачанско. (Какви е деца раждала...). // О т е ч. з о в, N 91, 6 авг. 1968, с. 2.

Под заглавие "От тях очаквали закрила..." също и в: Р а б. д е л о, N 182, 30 юни 1968.

72. Врачанското читалище в центъра на просветна и революционна дейност преди Освобождението. // О т е ч. з о в, N 92, 8 авг. 1968, с. 2

73. Радио войвода. // О т е ч. з о в, N 98, 22 авг. 1968, с. 4.

Легенда от с. Радовене.

74. [Шестдесет] 60 години в служба на културата в с. Галиче. // О т е ч. з о в, N 120, 15 окт. 1968, с. 2.

Също и в : Г а л и ш к а т р и б у н а , N 14, 22 окт. 1968, с. 1.

Исторически очерк за читалището.

75. Летоброенето през вековете и днес. (За любознателните). // О т е ч. з о в, N 122, 19 окт. 1968, с. 4.

76. Нощна разходка из Оряхово. // О т е ч. з о в, N 129, 5 ноем. 1968, с. 3.

77. Създаване на материална база за печат на в. "Отечествен зов". // О т е ч. з о в, N 137-138, 27 ноем. 1968, Прил. Дъга, N 10, с. 6.

78. Някои основни изисквания за индивидуализация на учебния процес по история. // *История и основи на комунизма*, 1969, N 5, с. 18 - 22.

79. Милков, Цветко и др. История на БКП в с. Галиче / Цветко Милков, Васил Харизанов. // *Галишка трибуна*, N 3, 20 февр.; N 4, 8 март; N 5, 21 март; N 6, 30 апр.; N 7, 10 май; N 8, 28 май; N 9, 11 юни; N 10, 24 юни; N 11, 8 септ.; N 12, 23 септ.; N 13, 7 ноем.; N 14, 2 дек. 1969; N 1, 21 ян.; N 2, 7 февр.; N 3, 26 февр. 1970, с. 2.

80. Терорът не може да спре тази борба. // *Отеч. зов*, N 7, 31 юли 1969, с. 2.

Борбата за мир във Врачански окръг (1932-1933).

81. Традиции с добри резултати. // *Отеч. зов*, N 111, 23 септ. 1969, с. 4.

Равносметка за участие в Четвъртата Димитровска експедиция на пионерите от Врачанската окръжна организация.

82. Последна заповед : Послужай 25 години от гибелта на Динко Петров - Бай Юшан. // *Отеч. зов*, N 125, 25 окт. 1969, с. 2.

Под заглавие "Безмълвната заповед" също и в : *Искър. комуна*, N 18, 23 окт. 1973.

Очерк за Динко Петров - Юшан, партизанин от отряд "Г. Генов", загинал като доброволец в Отечествената война.

83. В защита на Съветска Русия . // *Отеч. зов*, N 130, 6 ноем. 1969, с. 2.

Събрания и митинги във Врачанско през 1917-1920 г.

84. Знамето. // [П е т д е с е т] 50 години БКП в с. Добролево, бр. единствен, 28 ноем. 1969.

Също и в : *Отеч. зов*, N 110, 21 септ. 1968, с. 1.

Под заглавие "Пътят на една реликва" в : *Р а б. д е л о*, N 267, 23 септ. 1968.

Септемврийско знаме на с. Добролево, укрито и запазено от Петко Богданов.

85. Помощ от Оряхово за куриера на Лениновата "Искра". // *Отеч. зов*, N 140, 2 дек. 1969, с. 2.

Парична помощ за Иван Загубански.

86. [Петдесет] 50 години на борби и победи: Партийната организация в Манастирище пред юбилей. // О т е ч. з о в, N 141, 4 дек. 1969, с. 2.

87. С името на Ленин. // О т е ч. з о в, N 144, 11 дек. 1969, с. 2.

Основаване на дружества на БКМС в Оряхово, Селановци, Краводер и Люти дол (1921-1922).

1970

88. Кръстосани пътеки : В помощ на ръководителите / Васил Харизанов. // С п о р т, туризъм, младост : Сборник. - София, ЦСТС, 1970. - с. 28 - 35.

Туристически маршрути из Врачански окръг.

89. Изграждане и дейност на Отечествения фронт във Врачански окръг преди 9 септември 1944 г. // И с т. п р е г л е д, 1970, N 5, с. 43-49.

Също и в: О т е ч. з о в, N 64, 16 авг. 1974, с. 4.

90. Милов, Цено и др. Данфоров горун : Легенда / Цено Милов, Васил Харизанов. // К о о п. с е л о, N 37, 13 февр. 1970, с. 4.

Също и в : Г а л и ш к а т р и б у н а, N 4, 23 март 1968, с. 1, 2.

91. От кога във Враца се играе футбол ? (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, N 31, 14 март 1970, с. 4.

Началото е април 1901 г.

92. Пример и вдъхновение : Съчиненията на Ленин и литература за него във Врачански окръг до 9 септември 1944 г. // О т е ч. з о в, N 46, 18 апр. 1970, Прил. Дъга N 4, с. 4.

93. Николов, Петър и др. Благородно дело / Петър Николов, Васил Харизанов. (70 години туристическо дружество "Веслец" - Враца). // О т е ч. з о в, N 42, 25 апр. 1970, с. 2.

94. Първото Девическо училище във Враца : Из миналото на родния край / Васил Харизанов, Николай Дойнов. // О т е ч. з о в, N 59, 21 май 1970, с. 2.

Под заглавие "Огнище на просвета и родолюбие" също и в : //

Р а б. д е л о, N 13, 13 ян. 1969, с. 3

95. Стачката на тютюноработничките от Враца (1926). // О т е ч. з о в, N 73,

23 юни 1970, с. 2.

96. Летопис от багри. Възраждане на художествените занаяти във Врачански окръг : Етнографски сборки от врачански тъкани в Австрия / Васил Харизанов, Владимир Данкин. // О т е ч. ф р о н т, N 8052, 19 авг. 1970.

97. Едно писмо разказва. // О т е ч. з о в, N 100, 25 авг. 1970, с. 2.

За пристигналия в София футболен отбор на "Спартак" (Москва) през 1940 г.

98. Художествено майсторство при текстилното занаятчийство. // О т е ч. з о в, N 112, 24 септ. 1970, с. 2.

Предприятия от Врачански окръг, производители на битови тъкани

99. Койнарският "преумник" / Васил Харизанов, Николай Дойнов. //

О т е ч. з о в, N 115, 1 окт. 1970, с. 4.

Очерк за Цвятко Пенев Нешовски - дърворезбар от с. Койнаре.

100. Научни публикации и съобщения от музея - Враца. // О т е ч. з о в, N 115, 1 окт. 1970, с. 4.

Научно-изследователската дейност.

101. Нова история на Враца. // О т е ч. з о в, N 122, 17 окт. 1970, с. 1.

Съобщение за учредяване на редколегия за издаването ѝ със секретар Васил Харизанов.

102. Вечер на музея. // О т е ч. з о в, N 123, 20 окт. 1970, с. 2.

Участие на В. Харизанов с коментар за народните обичаи от Врачанския край при построяване на къща.

103. Младенов, Людмил и др. Пратеници от миналото : Нови материали във фонда на Окръжен исторически музей [Враца] / Людмил Младенов, Васил Харизанов // О т е ч. з о в, N 123, 20 окт. 1970, с. 4.

104. Научно-изследователската дейност върху историята на град Враца и окръга. // О т е ч. з о в, N 126, 27 окт. 1970, с. 2.

Анонс за съдържанието и обхвата на предстоящото издание в 2 тома, през 1973 и 1975г. Авторски колектив и редакционна колегия.

105. Как се зародиха селските кооперации в окръга : 80 години българско кооперативно движение. // О т е ч. з о в, N 129, 3 ноем. 1970, с. 3.

106. В планината на Орфей / Васил Харизанов, Николай Дойнов. // О т е ч. з о в, N 134, 17 ноем .1970, с. 4.

Пътепис от Родопите.

107. Народни обичаи при строеж на къща [във Врачанско]. // О т е ч. з о в, N 138 , 26 ноем. 1970, с. 4.

108. Стоян Робевски във Враца. // О т е ч. з о в, N 147, 17 дек. 1970, с. 2.

Просветен деец и издател, учител във Враца през 1853 г.

109. Манастирски дол : Легенда. // О т е ч. з о в, N 150, 24 дек. 1970, с. 4.

110. Приносът на историците : Бележки по програмата за развитие на културата [до 1980 г.] . // О т е ч. з о в, N 152, 29 дек. 1970, с. 4.

Мястото на историческото дружество в културният живот на гр. Враца.

1971

111. Изборната борба през 1911-1913 г. // Н а р. с ъ в е т и, 1971, N 6, с. 32.

112. Захария Икономович Круша. // О т е ч. з о в, N 38, 28 май 1971, с. 4.

Очерк. Учителствал във Враца от 1846 до 1849 г.

113. Две чествания на Ботев от тесните социалисти : Козлодуйски бряг 1905 г. – Враца 1915 г. // О т е ч. з о в, N 39, 1 юни 1971, Прил. Дъга N 5, с. 5.

Под заглавия "Отговорът на историята" също и в: Р а б. д е л о, N 154, 3 юни 1971; "Тесните социалисти и Ботевото честване през 1905 г. също и в: П ъ р в а а т о м н а , N 6, 27 май 1977, с. 2, 3.

114. До "Плакалница" и "Боров камък" : Туристически маршрути.// О т е ч. з о в, N 44, 18 юни 1971, с. 5

115. Изборни успехи на БРСДП (т. с.) във Врачанския край през 1913 - 1914 г. // О т е ч. з о в, N 46, 25 юни 1971, с. 6.

116. Манкова, Йорданка и др. Народни песни от [село] Камено поле / Йорданка Манкова, Васил Харизанов. // О т е ч. з о в, N 48, 2 юли 1971, Прил. Дъга N 6, с.3.

За песните - оплаквания - "Бечковата", "Върбината", "Василовата".

117. Винаги с поглед към младежта (1903-1923) / Васил Харизанов, Павел Петков. // О т е ч. з о в, N 52, 16 юли 1971, с.7.

Инициативи на врачанската комсомолска организация.

118. Младежките кооперативни групи в окръга. // О т е ч. з о в, N 79, 22 окт. 1971, с. 5.

Създадени във Врачански окръг след 1935 г.

119. Дейността на Врачанския градски съвет през първите шест месеца след Освобождението: 94 години от освобождението на Враца. // О т е ч. з о в, N 83, 5 ноем. 1971, с. 5.

120. Уземната къща в Северозападна България. // О т е ч. з о в, N 93, 10 дек. 1971, с. 5.

Разпространение във Врачанско.

1972

121. Георги Димитров в Северозападна България : [Увод] / Васил Харизанов. // Георги Димитров в Северозападна България : Библиография. - Състав... София : Наука и изкуство, 1972, с. 3 - 15.

122. Сто години от създаването на Врачанския революционен комитет. // В е к о в е, 1972, N 4, с. 92 - 93.

Също и в: О т е ч. з о в, N 43, 2 юни 1972, с. 3.

Революционно движение през IX в. – от четите до създаването му

123. Георги Димитров из Врачански окръг. // Т у р и с т, 1972, N 6, с. 13-14.

124. Каменополски фолклор . // Т у р и с т, 1972, N8, с. 29

125. Партийното ръководство във Врачански окръг от 1930 г. до 1944 г. // О т е ч. з о в, N 10, 4 февр. 1972, с. 5.

126. По стъпките на Георги Димитров : Туристически маршрути N 1. // О т е ч. з о в, N 20, 10 март 1972, с. 3.

От Елисейна през мина "Плакалница" до Враца.

127. От Елисейна до Роман : Туристически маршрут N 2. // О т е ч. з о в, N 22, 17 март 1972, с. 5.

По стъпките на Г. Димитров.

128. Врачанският край в защита на героя от Лайпциг. // О т е ч. з о в, N 23, 21 март 1972, с. 3.

Под заглавие "В защита на Георги Димитров" също и в : О т е ч. з о в, N 29, 9 март 1968, с. 2.

129. Димитровски пътеки. // Е х о, N 14, 7 апр. 1972, с. 2.

По пътят на Г. Димитров във Врачанския балкан и ж. п. гари.

130. По стъпките на Георги Димитров : От Оряхово до "Боров камък" : Туристически маршрут N 3. // О т е ч. з о в, N 34, 28 апр. - 2 май 1972, с. 5.

131. Димитраки Хаджитошев и Софроний Врачански забележителни личности. // [Сто] 100 години Врачански революционен комитет, бр. единствен, 30 май 1972, с. 2.

132. Неизвестна песен за Димитраки Хаджитошев. // [Сто] 100 години Врачански революционен комитет, бр. единствен, 30 май 1972, с. 4.

Текст на "Песен за Димитраки Хаджитошев от Враца".

133. Любопитни факти от миналото. // [С т о] 100 години Врачански революционен комитет, бр. единствен, 30 май 1972, с. 3, 4.

Кратки очерци за учителите Ив. Керачков, К. Дестимиров, Хр. Н. Даскалов, Кр. Пишурка, Ив. П. Славейков, Цв. Кръстенякова, Нешо поп Брайков, книжовника поп Тодор Врачански, дарителя Козма Тричков и Иван Замбин.

134. Семейството на Христо Ботев [във Враца]. // О т е ч. з о в, N 43, 2 юни 1972, с. 5.

Също и в : К Д К ' 74, бр. единствен, 9 септ. 1974, с. 7.

135. Защитник на трудещите се от Врачански окръг в Народното събрание през 1914 г. // О т е ч. з о в, N 47, 16 юни 1972, с. 4.

За Георги Димитров и защитата му на врачани в Народното събрание.

136. Учебното дело в Оряхово преди 100 години. // О т е ч. з о в, N 57, 21 юли 1972, с. 5.

137. Петко Рачев Славейков във Враца: Новооткрит ръкопис на стихотворение от П. Р. Славейков. // О т е ч. з о в, N 59, 28 юли 1972, Прил. Дъга N 7, с. 1, 2.

138. Резултати от конкурсната програма "Ботев път". // О т е ч. з о в, N 75, 29 септ. 1972, Дъга N 8, с. 1, 2.

139. Музейното дело във Враца до Освобождението от турско иго. // О т е ч. з о в, N 76, 3 окт. 1972, с. 5.

140. Годор Врачански - Теофан Рилски : Послучай 200 години от завършване на ръкописа "Различни жития... от Теофан Рилски. // О т е ч. з о в, N 81, 20 окт. 1972, с. 11.

Мотиви за твърдението, че са едно и също лице на виден възрожденски книжовник от времето на Паисий Хилендарски.

141. Димитрова, Дора и др. С повече грижа за паметниците на културата [във Врачански окръг] / Дора Димитрова, Васил Харизанов. // О т е ч. з о в, N 85, 3 ноем. 1972, Прил. Дъга N 9, с. 2-3.

Опазване на паметниците от преди Освобождението .

142. Революционният комитет в Оряхово през Възраждането: Послучай 100 години от създаването му. // О т е ч. з о в, N 87, 10 ноем. 1972, с. 4-5.

Създаване и дейност

143. Учебното дело в града [Оряхово] след Освобождението. // [С т о] 100 години революционен комитет в Оряхово, бр. единствен, 21 ноем. 1972, с. 3.

Мъжкото и девическо класно училище в гр.Оряхово.

144. Оряхово в записките на пътешествениците от XVI до XIX век. // [С т о] 100 години революционен комитет в Оряхово, бр. единствен, 21 ноем. 1972, с. 4.

145. Виден грузински учен във Враца. // О т е ч. з о в, № 91, 24 ноем., 1972, с. 4.

Съобщение за гостуването на проф. Качлавашвили

146. Просветното дело във Враца до Освобождението: 150 години светско училище във Враца. // О т е ч. з о в, N 91, 24 ноем. 1972, с. 7- 8.

Съдържа: Килийните училища; Училището на Константин Огнянович; Нови сгради и учебни методи в градското училище; Развитие след Кримската война.

147. Училищният архив разказва... // О т е ч. з о в, N 94, 5 дек .1972, с. 5.

Из архива на училище "Димитър Благоев" - Враца (1889-1921).

148. В първите години след Освобождението [в Оряхово]. // О т е ч. з о в, N 97, 15 дек. 1972, с. 7.

Административно-стопанско и културно устройство.

149. Дейци на музейното дело. // Р а б. д е л о , N 355, 20 дек.1972.

150. Сутринта на 17 май 1876 година : Пред 125 годишнината от рождението на Христо Ботев. // О т е ч. з о в, N 99, 22 дек. 1972, Прил. Дъга, N 7, с. 2.

Тържество, организирано в Козлодуй.

151. Летопис на братството. // О т е ч. з о в, N 101, 29 дек. 1972, с. 5, 6, 10.

Изяви във Врачанско. Календар (1917 - 1947).

1973

152. Васил Левски и революционните комитети от Врачанско / Васил Харизанов. // Г о д. Съюза науч. работници в България, клон - Враца. Т. 1. Новости в историята, агробологията, медицината и животновъдството: Научни съобщения. 1973, с. 19 - 25.

153. Търговия с кожи във Враца през 1822 - 1823 година. (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, N 9, 2 февр. 1973, с. 15

154. Васил Левски и революционните комитети във Врачански окръг : Пред 100 годишнината от обесването на В. Левски. // О т е ч. з о в, N 12, 14 февр. 1973, с. 7.

155. Васил Левски и местният революционен комитет [в Букьовци]. // Р а б. у с т р е м , N 2, 17 февр.1973, с. 2

156. Козма Тричков и съдбата на едно щедро наследство. // О т е ч. з о в, N 19, 11 март 1973, с. 9.

Какво завеща знаменития врачанин на Враца?

157. Населението от Врачански окръг през първите векове на робството. // О т е ч. з о в, N 36, 11 май 1973, с. 8-9.

Физически насилия и потурчвания. Емиграция

158. Учебното дело във Враца през периода 1872-1881 г. // О т е ч. з о в, N 39, 22 май 1973.

Също и в: О т е ч. з о в, N 123, 19 окт. 1967, с. 4.

159. Христо Никифоров Даскалов (1843 - 1917). // О т е ч. з о в, N 39, 22 май 1973, с. 4-5.

Също и в: Т р е в н е н с к и г л а с, N 7, 16 авг. 1974.

Очерк. Учителствал в гр. Враца през Възраждането.

160. Вестниците "Нова България и "Български глас" от май до юли 1876 година за четата на Христо Ботев. // О т е ч. з о в, N 42, 1 юни 1973, с. 13.

161. Враца от гибелта на Христо Ботев до началото на руско - турската освободителна война 1877 - 1878 г. // О т е ч. з о в, N 42, 1 юни 1973, с. 13.

162. Пчелният мед в живота на населението от Врачанско в началото на XIX в. (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, N 52, 6 юли 1973, с. 15.

163. Какво се е учело във Възнесенското училище във Враца? (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, N 60, 3 авг. 1973, с. 15.

164. По бойния път на септемврийци : Автотуристически маршрут N 1. // О т е ч. з о в, N 67, 28 авг. 1973, с. 7.

165. Враца във възрожденския периодичен печат. // О т е ч. з о в, N 70, 7 септ. 1973 , Прил. Дъга, с. 6.

Обзор.

166. [Хиляда деветстотин двадесет и трета] 1923 - 1973 : Комсомолците от Галиче през Септемврийското въстание. // О т е ч. з о в, N 72, 18 септ. 1973, Прил. Младежка трибуна N 9, с. 2-3.

167. Дунавското крайбрежие на окръга [Враца] в описанията от XVI - XIX век. // О т е ч. з о в, N 79, 12 окт. 1973, с. 4-5.

Писмени документи за исторически и административни особености.

168. Театралната сцена във Враца през 1936 г. по страниците на полицейските архиви. // О т е ч. з о в, N 83, 26 окт. 1973, с. 5.

Доклади на полицията за поставянето на съветска пиеса във Враца от Бургаският театър.

169. Театралната самодейност на младежките кооперативни групи [във Врачански окръг] от 1937 до 1942 г. // О т е ч . з о в, N 93, 3 дек. 1973, Прил. Дъга, с. 6-7.

170. Врачанската градска община през Възраждането. // О т е ч . з о в, N 100, 28 дек.1973, с. 4-5

1974

171. Учителите в национално-освободителните борби на град Враца. // В е к о в е, 1974, N 2-3, с.99-105.

От началото на XIX в. до м. май 1876 г. Стоян Пишурка - учител във Враца през 20-те години на XIX в.

172. За мир и българо-съветска дружба (1938-1941) [във Врачанско]. // О т е ч . з о в, N 14, 18 февр. 1974, с. 8-9.

173. Обаятелен човек и борец. // О т е ч . з о в, N 42, 31 май 1974, с. 10.

Очерк за Давид Тодоров - член на щаба на Ботевата чета.

174. Ще бъде ден на радост и веселие. // О т е ч . з о в, N 49, 24 юни 1974, с. 8-9.

Дейността на Димитраки Хаджитошев по време на първата Руско-турска война (1804-1811).

175. Комунизмът изгряваше в сърцата / Васил Харизанов, Павел Петков. // О т е ч . з о в, N 52, 5 юли 1974, с. 9.

Врачанската младеж - пръв помощник на партийната организация в революционната борба (1903-1923).

176. Хаджи Тошо Ценов. (Нещо ново за старото време). // О т е ч . з о в, N 52, 5 юли 1974, с. 15.

Очерк за един от първите възрожденци от Враца.

177. Изграждане и дейност на Отечествения фронт. // О т е ч . з о в, № 64, 16 авг. 1974, с. 6.

178. Търговски баланс на хаджи Тошо Ценович от края на XVII в. (Нещо ново за старото време). // О т е ч . з о в, N 64, 16 авг. 1974, с. 15

179. За рабошите и цифрите. (Нещо ново за старото време). // О т е ч . з о в,

№ 66, 23 авг. 1974, с. 15.

Един от начините за водене на търговски сметки е записването на работи (издялана във вид на призма, дебела тояжка).

180. Революционен календар / [Състав. Васил Харизанов.] // О т е ч. з о в, № 58, 26 авг. 1974, с. 4.

Събитията от 3, 10 и 30 юли 1944 г. във Врачански окръг.

181. Отечественият фронт - обединител на народното единство. // Б е л о с л. г л а с, № 12-13, 8 септ. 1974, с. 2.

182. Крумово законодателство. (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, № 72, 20 септ. 1974, с. 15.

Пет наредби от Крумовото законодателство.

183. Отечественият фронт след победата. // О т е ч. з о в, № 72, 20 септ. 1974, с. 9.

Задачи на отечественофронтските комитети от Врачански окръг след 9 септември 1944 г.

184. Политически връзки между Враца и Русия от началото на XIX век. // О т е ч. з о в, № 75, 1 окт. 1974, с. 4-5.

185. Приписките като важен исторически момент. (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, № 78, 11 окт. 1974, с. 15.

Важни събития за Враца и края, разчетени в тях.

186. Въвеждане и развитие на числата у нас. (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, № 80, 18 окт. 1974, с. 15.

Със създаване на славянската азбука в българската държава започва и употребата на числата (промените през които минават от тогава до днес).

187. Всичко за фронта, всичко за победата. // О т е ч. з о в, № 82, 25 окт. 1974, с. 5.

Участие на партизанския отряд "Гаврил Генов" и помощта на населението от Врачански окръг в Отечествена война (1944-1945).

188. Из дневника на Димитър Буюклийски, ученик в трети (VII) клас през 1909 година в гр. Враца / Извадил от дневника Васил Харизанов. (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, № 82, 25 окт. 1974, с. 15.

189. Летопис на борбата за българо-съветска дружба. // О т е ч. з о в, N 85,
5 ноем. 1974, с. 5.

По-важни изяви във Врачански окръг (1917-1944).

190. Камено поле в турската феодална система през XVI-XIX в. // О т е ч. з о в,
N 88, 15 ноем.1974, с. 8-9

191. Опит за съставяне речник от Враца и околностите му / Васил Милев.
(Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, N 88, 15 ноем. 1974, с. 15.

Димитър Бешовишки и неговия "Материал за български речник от
Враца", поместен в СНУНК, кн. XIV, 1897 г.

192. Организатор на синдикалното движение в града. // О т е ч. з о в, N 99,
24 дек. 1974, с. 4.

Дейността на партийната организация във Враца през 1903-1910 г.

1975

193. Първи български колекционери на културни ценности. // М у з е и и
п а м е т. к у л т., 1975, N 3, с. 31 - 36.

Хаджи Тошо Ценов, Димитраки и Годораки Хаджитошев

194. Пионери по Ботевия път / Васил Харизанов. // Т у р и с т, 1975, N 6, с. 2

195. Във Враца . // Т у р и с т, 1975, N 8.

Туристическо дружество "Веслец" на 75 години.

196. Сълзите на любовта. // О т е ч. з о в, N 2, 10 ян .1975 , с. 7.

Легенда от с. Струпец

197. Когато ентузиазмът бе безбрежен : Участието на младежта от Врачанска
област в бригадирското движение през 1947 г. // О т е ч. з о в, N 4, 17 ян. 1975,
с. 9.

198. Класови изменения и идейни насоки във Враца през третата четвърт на
XIX век. // О т е ч. з о в, N 15, 25 февр. 1975, с. 4-5

199. Един малко известен възрожденски учител от Враца. // О т е ч. з о в,
N 30, 18 апр.1975, с. 8.

Очерк за Константин Т. Попов (Мишон даскала).

200. Козлодуйски бряг, 17 май 1886 година. // П ъ р в а а т о м н а , N 4, май 1975, с. 4.

Първият паметник на Ботевата чета на Козлодуйския бряг.

201. Турски документи за Козлодуй по време на Ботевата чета. // П ъ р в а а т о м н а , N 4, май 1975, с. 4.

202. Речните лодки и ладии из Врачански окръг като съобщителни средства. (Нещо ново за старото време). // О т е ч . з о в , N 37, 16 май 1975, с. 15

203. Детската революционна организация през 1921-1923 година [във Врачански окръг]. // О т е ч . з о в , N 38, 20 май 1975, с. 4-5.

204. Трети Врачански революционен окръг и събранието на Оборище. // О т е ч . з о в , N 41, 30 май 1975, с. 7.

205. Пещери и пропасти от Врачанския балкан, свързани с борбите за свобода. // О т е ч . з о в , N 42, 3 юни 1975, с. 4 - 5.

Също и в : Т у р и с т , 1975, N 9, с. 22.

206. Йордан Иванов. // О т е ч . з о в , N 44, 10 юни 1975, с. 5.

Учител-социалдемократ от с. Войводово.

207. Паметник за загиналите през войните 1912 - 1918 г. във Враца. (Нещо ново за старото време). // О т е ч . з о в , N 45, 13 юни 1975, с.15.

208. Враца в образуването на българската нация. // О т е ч . з о в , N 47, 20 юни 1975, с.10.

Утвърждаването ѝ като развит занаятчийски център и в борбата за българска просвета и политическа свобода.

209. Из фондовете на отдел "Възраждане" / Васил Милев. // О т е ч . з о в , N 47, 20 юни 1975, с. 9.

Представени са ръкописи и старопечатни книги, оригинални архивни материали, сбирка от огнестрелно и хладно оръжие от началото на XIX в. и др. в Исторически музей - Враца

210. Туристическо дружество "Веслец" - Враца на 75 години. // О т е ч . з о в , N 48, 24 юни 1975, с. 8.

Под заглавие "Славен път : Дружество "Веслец" на 75 г." в : Е х о , N 52, 26 дек. 1975

211. План за строеж на мост край с. Ребърково от 1884 година. (Нещо ново за старото време). // *О т е ч. з о в*, N 55, 18 юли 1975, с. 15.

212. Конкуренция между файтони и автомобили във Враца. (Нещо ново за старото време). // *О т е ч. з о в*, N 63, 15 авг. 1975, с. 15.

От Първата световна война до 1930 г.

213. Водопровод, струг и велосипед. (Нещо ново за старото време). // *О т е ч. з о в*, N 65, 22 авг. 1975, с. 15.

Градската водопроводна мрежа във Враца (1921 - 1925).

214. Революционна традиция. // *О т е ч. з о в*, N 65, 22 авг. 1975, с. 10.

Въстания във Врачанско в борбата за освобождение в началото на XV в. до 1850.

215. Историческата книжнина за събитията от 1876 г. във Врачански окръг. // *О т е ч. з о в*, N 67, 29 авг. 1975, Прил. Дъга, с. 2.

Библиографски преглед.

216. Врачани и Гюргевският революционен комитет. // *О т е ч. з о в*, N 70, 12 септ. 1975, с. 4.

Създаване на революционни комитети след септември 1875 г.

217. Улиците на Враца през последното столетие. (Нещо ново за старото време). // *О т е ч. з о в*, , N 70, 12 септ. 1975, с. 15.

Промени в имената им през годините.

218. Запознаване с електрическия телеграф. (Нещо ново за старото време). // *О т е ч. з о в*, N 72, 19 септ. 1975, с. 15.

Оряхово и Видин са свързани с телеграф към 60-те години на XIX в

219. Настаняване на апостолите по революционни окръзи. // *О т е ч. з о в*, N 72, 19 септ. 1975, с. 4.

Трети Врачански революционен окръг през 1875 - 1876 г.

220. Възстановяване и разширяване на революционните комитети. // *О т е ч. з о в*, N 74, 26 септ. 1975, Прил. Дъга, с. 2.

Врачанския революционен окръг през 1875 - 1876 г.

221. Политически връзки между Враца и Русия от началото на XIX в. // *О т е ч. з о в*, N 75, 1 окт. 1975, с. 5.

Мисията Замбин - Некович.

222. Врачани в борба за българска църква. (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, N 76, 3 окт. 1975, с. 15

60-те години на XIX в. Построяване на църквата в с.Типченица.

223. Събиране на средства за въоръжаване на въстаниците. // О т е ч. з о в, N 76, 3 окт. 1975, с. 4.

224. В навечерието на въстанието [във Враца]. // О т е ч. з о в, N 78, 10 окт. 1975, с. 4.

Подготовка на въстанието в III-ти Врачански революционен окръг.

225. Най-старият документален филм за Враца. (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, N 78, 10 окт. 1975, с. 15.

Създаден през 1930 г. за погребението на митрополит Климент.

226. Турска шпионска мрежа и съсредоточаване на войски. // О т е ч. з о в, N 80, 17 окт. 1975, с. 4.

Събитията от октомври 1875 до май 1876 г. за предотвратяване избухване на Априлското въстание

227. Летопис от XVII век. (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, N 80, 17 окт. 1975, с. 15.

Приписки, требници и дамаскини във Врачанско.

228. По тиха бяла Дунава. // О т е ч. з о в, N 82, 24 окт. 1975, с. 4.

Ботевата чета на кораба "Радецки".

229. На път към подвига. // О т е ч. з о в, N 86, 6 ноем. 1975, с. 4.

Пътят на Ботевата чета от Козлодуй до Околчица.

230. Отражение на Великата октомврийска социалистическа революция в Романския край. // О т е ч. з о в, N 86, 6 ноем.1975, с. 6.

231. Населението [във Врачанско] в подкрепа на Ботевата чета. // О т е ч. з о в, N 88, 14 ноем.1975, с. 4.

232. Врачанският революционен окръг от 15 до 18 май 1876 г. // О т е ч. з о в, N 90, 21 ноем. 1975, с. 4.

Набавяне на оръжие и определяне деня на въстанието

233. Враца на 19 май 1876 година. // О т е ч. з о в, N 96, 12 дек. 1975, с. 4.

1976

234. Враца след гибелта на Христо Ботев. // И с т о р и я на град Враца от древността до Освобождението. - София : ОФ, 1976, с. 501 - 503.

235. Движение за национална просвета / Васил Харизанов. // И с т о р и я на град Враца от древността до Освобождението. - София: ОФ, 1976. - с. 238-280

236. Участието на врачани в Опълчението / Богдан Николов, Васил Харизанов. // И с т о р и я на град Враца от древността до Освобождението. - София : ОФ, 1976.- с. 506 - 512.

237. Паметникът на връх Околчица / Васил Харизанов, Сава Савов. // Музеи и памет. на културата, 1976, N 4, с. 22-26

238. Стоян Заимов - главен апостол на Врачанския революционен окръг / Васил Харизанов. // Н а у ч. т р у д. С Н Р Б - клон Враца, 2, 1976, с. 849 – 856.

С библиогр.

239. Ботевата чета след гибелта на войводата : Врачански революционен окръг след 20 май 1876 г. // О т е ч. з о в, N 2, 4, 9 и 16 ян. 1976, с. 4.

240. Врачанският революционен комитет след 20 май 1876 година. // О т е ч. з о в, N 4, 16 ян.1976, с. 4.

241. Възрожденски случки от Враца. (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, N 6, 23 ян. 1976, с. 15.

Как врачанските младежи отучили турците да клеветят българите.

242. Причини за поражение и значение на въстанието от май 1876 г. [във Врачанско]. // О т е ч. з о в, N 6, 23 ян. 1976, с. 4.

243. За призетяването : Из автобиографията на Христо Н. Даскалов. (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, N 18, 5 март 1976, с. 15.

В архива му има ценни сведения за стара Враца.

244. Паметникът на Козлодуйския бряг. // П ъ р в а а т о м н а, N 4, април 1976, с. 4.

245. Знамената на въстаниците от Врачански революционен окръг. // О т е ч. з о в, N 29, 13 апр. 1976, с. 4

246. Революционните комитети в Мизия и околните села. // Р а б. у с т р е м, N 6, 29 апр.1976, с. 2.

Начало на организирано национално-освободително движение.

247. Паметници по Ботевия път: Пред 100 годишнината от подвига на Христо Ботев. // Б о т е в с к о з н а м е, N 8, 11 май 1976, с. 4.

248. Жените от Врачански окръг в борбата за свобода през пролетта на 1876 година. // О т е ч. з о в, N 38, 14 май 1976, с. 9.

249. Учителят-борец Сребрю Пенев Стойновски. // О т е ч. з о в, N 40, 21 май 1976, с. 10.

Очерк за съратника на Васил Левски.

250. Първите бригади в помощ на селското стопанство. (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, N 45, 11 юни 1976, с. 15.

Във Врачански окръг през пролетта на 1945 г.

251. Архив Новоселски - Дограмаджиев. (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, N 51, 2 юли 1976, с. 15.

252. Дружеството на архитектите във Враца. (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, N 83, 22 окт. 1976, с. 15.

Изграден е местен клон през 1927г. (организация на работата и проблеми).

253. Новооткрит документ за виден врачанин. (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, N 91, 19 ноем. 1976, с. 15.

Документ за Анастас Йованович от 1844 г.

254. Мили са му род и родина. (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, N 97, 10 дек. 1976, с. 15.

Писмо от 24 ноември 1905 г. на Георги Иванов, роден във Враца, учител в Браила до Н. Т. Димитров.

255. Чифликът на Хаджитошеви край Радовене. (нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, N 101, 24 дек. 1976, с. 15

Съдбата на чифлика след смъртта на Димитраки Хаджитошев, спорове и дела за неговата собственост, след освобождението на България.

1977

256. Производството и търговията със свила в Северозападна България през последната четвърт на XVIII в. и първата четвърт на XIX в. / Васил Харизанов.

// Изв. на Бълг. ист. дружество, 30, 1977, с. 57-70

257. Към изясняване на въпроса за подготовката и провеждането на въстанието през май 1876 г. във Врачански революционен окръг / Васил Харизанов. //

Изв. музеите Северозап. България, Т. 1. - 1977. - с. 3 - 33.

Библиогр. с. 28 - 32.

258. Възрожденски документи за село Търнава, Врачанско. // В е к о в е, 1977, N 5, с. 61-64.

Селото след Априлското въстание. Просвета.

Също и в: О т е ч. з о в, N 44, 7 юни 1977, с. 4 - 5.

259. Ролята на буржоазията от Врачанския край в национално-освободителните борби. // И с т. п р е г л е д, 1977, N 3, с. 101-105.

С библиогр.

260. Боят за Оряховската крепост през 1396 година. (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, N 4, 14 ян. 1977, с. 14.

Военният поход на унгарския крал Сигизмунд срещу нашествието на турците на Балканите.

261. Запознаване на врачани със СССР през периода 1921-1942 г. // О т е ч. з о в, N 5, 18 ян. 1977, с. 4-5.

Чрез страниците на врачанските вестници.

262. Наставление за обработка на памук от преди освобождението от османско иго. (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, N 6, 21 ян. 1977, с. 14.

Датира вероятно от 40-те години на XVIII в., внесено заедно с пратка семе от памук.

263. Васил Кънчов : 115 години от рождението и 75 години от смъртта му. //

О т е ч. з о в, N 8, 28 ян.1977, Прил. Дъга, с. 8.

Очерк.

264. Галишкият куриер / Васил Харизанов, Петко Луканов. // О т е ч. ф р о н т, N 9667, 12 март 1977.

Очерк за Лукан Тодоров Игнатов (Галишки).

265. Набези на румънските воеводи по нашите земи. (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, N 26, 1 апр.1977, с. 14.

Румънски войски във Врачанско (1596-1598) .

266. Творци на народното изкуство от манастири във Врачанско през XVI-XVIII в. (Нещо ново за старото време). // О т е ч. з о в, N 30, 15 апр.1977, с. 14.

267. Ботевият комитет. // П ъ р в а а т о м н а, N 6, 27 май 1977, с. 2, 3.

Основан на 27 декември 1903 г. в Козлодуй с цел изграждане паметник на Христо Ботев.

268. Бяла Слатина, Козлодуй, Враца, Кнежа и Оряхово в Алманаха за 1896 г. // О т е ч. з о в, N 45, 10 юни 1977, с. 14.

269. Възрожденски дейци от фамилията Хаджитошеви. // О т е ч. з о в, N 49, 24 юни 1977, с. 9.

Биографични данни за Хаджи Тошо Ценов, Анастас Йованович, Замфираки, Александър и Годораки Димитракиеви.

270. Червената армия във Враца. // О т е ч. з о в, N 70, 8 септ. 1977, с. 6-7.

1978

271. Медникарството във Врачанския край. // В е к о в е, 1978, N 6, с. 69-74.

272. История на пчеларството във Врачански окръг. // П ч е л а р с т в о, 1978, N 9, с. 29-30.

1980

273. Преподаването и резултатите от историческите знания в СПТУ-Текстилен техникум "Й. Лютибродски" гр. Враца / Васил Харизанов. // З а

усъвършенстване на обучението по история (Методическо помагало) : Сборник. – София : МНП, ИУУи РК "Вела Благоева", 1980. – с. 23-31.

274. Търговската дейност на Хаджитошеви. // П ч е л а р с т в о, 1980, N 12, с. 25-29.

1981

275. Електроснабдяването на Враца през двадесетте години [на XX в.] // Е н е р г е т и к а, 1981, N 10, с. 37-39.

1982

276. Опазване и начално развитие на културното наследство от Врачанско в условията на османската власт през XV-XVIII век / Васил Харизанов. // Н а у ч н и т р у д о в е : Съюз на научните работници в България – клон Враца, Т. 6. - 1982. - с. 27-55.

277. Оформяне и развитие на Врачанската книжовна школа през XV-XVIII век. / Васил Харизанов. // Н а у ч н и т р у д о в е : Съюз на научните работници в България – клон Враца, Т. 6. - 1982. - с. 57-93.

1984

278. Някои етнопедагогически проблеми в обучението по история и реализацията на учениците / Васил Харизанов. // К р а е з н а н и е т о и

обучението по история : Сборник. – София : СУ и ЦИУУРК, 1984. - с. 28-38.

279. Обучението по история и експедициите из родния край / Васил Харизанов. // К р а е з н а н и е т о и обучението по история : Сборник. – София : СУ и ЦИУУРК, 1984. - с. 54-57.

280. Състояние и задачи на краезнанието по история за периода на османското владичество / Васил Харизанов. // К р а е в е д с к и справочник за Врачански

окръг / Състав. Тинка П а в л о в а. - Враца : Окр. парт. архив, Окр. държ. архив, ДКИН, 1984. - с. 12-24.

281. Георги **Димитров** и учителите от Врачански окръг / Васил Харизанов. // Г о д. и с т. образованието в България. Т. 2. – София : МНП, Нац. музей на образованието, 1984. - с. 267-278.

С библиогр.

1985

282. **Кръжокът** по етнография : Из опита на учителите : Сборник / Васил Харизанов. // Е с т е т и ч е с к о т о възпитание чрез обучението по история. – София : СУ и ЦИУУРК, 1985. - с. 31-37.

283. **Оряхово** твърдина на българщината / Васил Харизанов. // И з миналото на град Оряхово: (Материали по случай 800 -годишнината на Оряхово като град) / Под общ. ред. Петър Петров. – Враца : ОБНС, ОБСИК, Ист.музей гр. Оряхово, 1985. - с. 25 - 42.

284. **Първостепенно** дунавско пристанище в края на XVIII и началото на XIX век. (800 години Оряхово). // О р я х. т р и б у н а, N 4, 8 февр.1985, с.1, 3.

Значението му за стопанското развитие на Оряхово.

285. **Освобождението** на Оряхово. // О р я х. т р и б у н а, N 8, 30 апр. 1985, с. 4.

Под заглавие "Освобождението" също и в : О р я х. т р и б у н а, N 21, ноем. 1987

286. **Борба** за национално обединение до 1885 г. // О р я х. т р и б у н а, N 10, 1 юни 1985, с. 1, 3.

Изграждане на комитетите "Единство" в Оряховско (1879 - 1885).

287. **Първи** разпространители на социализма. // О р я х. т р и б у н а, N 13, 17 юли 1985, с. 1, 3.

Учители от Оряхово.

288. **Неуморен** борец за правда : 100 години от смъртта на Цеко Вълков Енишки. // О р я х. т р и б у н а, N 14, 2 авг. 1985, с. 1, 2.

Очерк.

1986

289. Към изясняване въпроса за миграцията и ислямизацията на българското население на запад от река Искър през периода XV - XVIII в. / Васил Харизанов. // У ч и л и щ н о краезнание. Национален семинар Кърджали : Сборник. – София : ИУУРК, 1986.

290. Мястото на Врачанския революционен окръг в подготовката и провеждането на Априлското въстание. // В о е н н о и с т о р. с б., 1986, N 1, с. 62 - 73.

291. Просветното дело в град Враца, отразено в семейния архив на Хаджитошеви (до края на 20-те години на XIX в.) / Васил Харизанов. // Г о д. И с т. образованието в България, 1986, N 4, с. 216-222.

292. Нашият кръжок по етнография. (Не пресъхващ извор за поколенията). // О т е ч. з о в, N 13, 14 февр. 1986, с. 12 .
в Текстилният техникум - Враца.

1987

293. Командир, човек, комунист / Васил Харизанов. // С в е т л и н и от Околчица : Сборник / Състав. Кръстьо Л у к а н о в, Павел П е т к о в ; Под ред. Йордан М и л е в. – София : Народна младеж, 1987. - с. 146 -151.

Очерк за Динко Петров - бай Юшан, от с. Върбешница.

294. Секретарят на първия ОК на БРСДП (т. с.) [Трендафил Розов] / Васил Харизанов. // С в е т л и н и от Околчица : Сборник / Състав. Кръстьо Л у к а н о в, Павел П е т к о в; Под ред. Йордан М и л е в. - София: Народна младеж, 1987. - с. 54 - 59.

295. Доброволческите дружини от Врачанския край в Руско-Турската освободителна война 1877 - 1878 година. // В о е н. и с т. с б о р н и к, 1987, N 3, с. 30 - 39.

1988

296. Ръкописни книги от врачанската книжовна школа. (Архив Околчица"). //
О к о л ч и ц а ' 88 : Литературно - художествен алманах - Враца . - София:
Народна младеж, 1988. - с. 69-74.

297. Опълчението от Врачанския край // Р у с к о - т у р с к а т а освободителна война 1877 - 1878 г. и българската национално- освободителна революция :
Сборник. – София : СУ "Кл.Охридски", ЦИУУ, 1988. - с. 30 - 35.

298. Най-малките помагачи на партизаните / Васил Харизанов. //
У ч и л и щ н о краезнание : Национален семинар Ястребино' 85. - София:
ЦИУУ "Тодор Самодумов", 1988. - с. 77 - 80.

1989

299. Тома Младенов / Васил Харизанов. // Б о р ц и за свобода и просвета:
[Сборник биогр. очерци] / Състав. и общ ред. Димитър Д о н ч е в, Панайот
Д р а ж е в, Ангел Д и м и т р о в . - София : Нар. просвета, 1989, 579 с.; 16 л.
сн. и портр.; 21 см. - (Поредица Учители-будители). - с. 85-91.

300. Историческите знания и връзката им с трудовото възпитание / Васил Харизанов. // Т р у д о в о възпитание чрез обучението по история : Сборник /
Под ред. К. Венев и др. – София : ЦИУУ, 1989. - с. 55-60.

301. Крушовският доброволчески отряд - 1877 г. // Р а б . у с т р е м , N 31,
6 окт. 1989, с. 3.

Исторически очерк.

302. Революционният комитет в Букьовци (1872-1876 г.). // Р а б .
у с т р е м , N 34, 3 ноем. 1989, с. 3.

Исторически очерк.

1990

303. Часовникарството във Враца. // С е п т . д е л о , N 77, 18 апр. 1990, с. 3, 4.

Също и в: К о л е к ц и о н е р, N 1, 22 май 1992, с. 14.

1991

304. Родознанието във Враца. // Р о д о з н а н и е, 1991, N 4, с. 23-26.

Развитието му от началото до 90-те години на ХХ в.

305. Будителски традиции във Враца. // З о в , N 44, 6 ноем. 1991, с. 8.

Из историята на учебното дело в града. Биографични бележки за Мария Георгиева Станоевска, учителка във Врачанската девическа гимназия и др.

1997

306. Димитър Сараджов - виден врачански общественик. (Родознание). //

З о в, N 15, 16 - 23 май 1997, с. 4.

Биографичен очерк по случай 100 години от рождението му. Сведения за Сараджовия род от Враца

307. Веселин Сараджов спасява зрението на три деца. // З о в , N 17, 30 май - 6 юни 1997, с. 4.

Очерк за проф. Сараджов, създател на фондацията "Дрезден - Враца".

308. Първите български кавалеристи са врачани. // Ш а н с е к с п р е с , N 50, 3-5 окт. 1997, с. 3, 5.

Григория Найденов, Иванчо Бошняков, Иванчо Цветков, Коста Д. Бошняков и Мито Ив. Анков

309. Населението от Врачанско и българското опълчение. // Ш а н с е к с п р е с , N 54, 9 окт. 1997, с. 5.

310. Доброволческите дружини за освобождението на Враца. // Ш а н с е к с п р е с , N 68, 29 окт. 1997, с. 2.

В помощ на руските освободители.

311. Конструкциите на "железния бай Кольо" нямат грешка : Петолъчката на Околчица спасява инж. Никола Новоселски (22 февр. 1893 - 19 апр. 1982) от Народния съд. // Ш а н с е к с п р е с, N 99, 11 дек. 1997, с. 5.

1998

312. Лекарката с неуморно сърце. // Ш а н с е к с п р е с, N 66, 7 апр. 1998, с.3.
Очерк за д-р Лора Пелова - кардиолог в болницата във Враца.

2000

313. Родословие на Гановци от село Ракево. // Ш а н с е к с п р е с, N 5,
10 ян. 2000, с. 8.

Отзив за книгата "Гановци" на проф. д-р Никола Гаврилов

314. Ангел Езекиев Чернев. // Ш а н с е к с п р е с, N 75, 17 апр. 2000, с. 5.

Очерк за врачанският фотограф, артист, читалищен и културен деец.

315. Дърветата живеят и умират прави. // Ш а н с е к с п р е с, N 94,
15 май 2000, с. 5.

Очерк за Теменужка Сараджова от Враца.

316. Княз в четата на Христо Ботев. // Б ъ л г. п и с а т е л, N 21, 31 май 2000,
с. 6, Спец. приложение Враца, (Ботеви дни '2000).

Очерк за Теофан Раданов (княз Арует Загрин).

317. Поетично завръщане в бащината къща : Цоньо Василев Неделкин (Син Селски) на 70 години. // Ш а н с е к с п р е с, N 225, 16 ноем. 2000, с. 8.

2001

318. Везни на справедливостта : 75 годишнина и 50 години творческа дейност на Цветко Йорданов. // В р а ц а д н е с, N 44, 14-19 ноем. 2001,
с. 3.

Очерк за врачанския скулптор

2002

319. Легенди и предания от Врачанско. // Б и б л и о т е к а, 2001, N 3-4, с. 72-73.

Отзив за "Крал баир: Легенди и предания от Врачанско" – съставители Калина Тодорова и Блага Атанасова (2000)

320. Документалното наследство на Васил Левски и Врачанския край. // В р а ц а д н е с , N 7, 13-19 февр. 2002, с. 11.

Представен е сборника "Васил Левски : Документално наследство", състав. и ред. Николай Генчев и др. (1973).

321. Галиче във времето. // В р а ц а д н е с, N 23, 5-11 юни 2002, с. 3.

Васил Лиловски и "Галиче през времето: Летописни страници" (2002) – оригинална книга за родното село.

322. Сульов, Иван. Историята на село Галиче / Иван Сульов. // З о в з а и с т и н а, N 28, 14 авг. 2002, с. 5.

За "Галиче през времето: Исторически летописни страници" (2002) с рецензент Васил Харизанов.

323. Възвръща се интересът към родознанието. // В р а ц а д н е с, N 36, 18-24 септ. 2002, с. 10.

Нови книги и публикации по родознание от Врачанско.

324. В знак на признателност. // В р а ц а д н е с, N 43, 6-12 ноем. 2002, с. 10.

През 1885 г. в телеграма до ген. Гурко Врачанският окръжен съвет му съобщава, че с. Уруци (Ботевградско) е преименувано на с. Гурково.

2003

325. Родознанието във Враца и региона. // Р о д о з н а н и е, 2003, N 3-4, с. 24-26.

Представяне на новоизлезли книги.

326. Спомени за Дякона : 130 години от обесването на Васил Левски. // В р а ц а д н е с, N 7, 19-25 февр. 2003, с. 10.

Документални сведения за посещенията му в с. Галиче.

327. Похвални слова за Лютиброд. // В р а ц а д н е с, N 8, 26 февр.- 4 март 2003, с. 10.

За книгата на Ганчо Годоров и Илия Борисов "Лютиброд през вековете" (2002).

328. Босилеградските преселници в Козлодуй. // В р а ц а д н е с, N 11, 19-25 март 2003, с. 10.

Критични бележки за едноименната книга на Стефан Златанов, Николай Пачев и Гергина Станчева (2002).

329. [Сто двадесет и пет] 125 години от Освобождението на Враца. // В р а ц а д н е с, N 43, 6-12 ноем. 2003, с. 10.

2004

330. Нова книга на Иван Сульов. // В р а ц а д н е с, N 11, 10-12 февр. 2004, с. 4.

Отзив за "Изживяни незабравими спомени : Сборник.

331. Наложително е издаването на История на Враца. // В р а ц а д н е с, N 20, 12-15 март 2004, с. 4.

Мотиви и предложения за издаването на II том от "История на Враца".

СЪСТАВИТЕЛ И РЕДАКТОР

332. Работническо и комунистическо движение във Врачански окръг (1894 - 1944) : Библиографски указател / Състав. Димитър В е л и ч к о в и др.; Под ред. Велчо К о в а ч е в. - Враца: ОК на БКП, Окр. библиотека "Хр.Ботев", **1970**. - 560 с. (циклостилно издание).

Др. състав.: В. М. Х а р и з а н о в, П. П е т к о в, Ив. Ц. Д и м и т р о в

333. Георги **Димитров** във Врачански окръг : (Исторически календар) / Състав. и ред. Васил Х а р и з а н о в. - Враца, Пионерски дом, **1971**, 8 с.

334. Георги **Димитров** в Северозападна България : (Библиография) / Състав. на библиогр. Веселина К о л е в а, Лиляна Ф и л и п о в а, Стефка Щ и п к о в а ; науч. ред., предг. и състав. ист. календар Васил Х а р и з а н о в. - София : Наука и изкуство, **1972**. - 111 с.: с ил.: портр.

335. **Врачански** окръг. Туристически маршрути: Пътеводител / Авт. и състав. Димитър Б о ч е в и др. Под ред. Васил Х а р и з а н о в. – София : Медицина и физкултура, **1982**, 172 с.

Други авт.: Иван В ъ т к о в, Николай Д о й н о в, Васил Х а р и з а н о в, Николай Ц в е т к о в.

Рец. : Иван Р а й к и н с к и. Необходим и полезен справочник // О т е ч. з о в, N 94, 30 ноем.1982, с. 8.

336. Георги **Димитров** в Северозападна България : Библиография / Състав. Веселина К о л е в а, Ели Т о м и н с к а, Стефка Щ и п к о в а ; Ред. Васил Х а р и з а н о в. - Враца: Окръжни библиотеки Враца, Видин, Михайловград, 1982. - 23 с.

337. **Семеен** архив на Хаджитошеви : Т. 1. / С предг. от Кирила Възвъзова-Каратеодорова, Васил Харизанов. - София: БАН и др., **1984** - Изд. на БАН. Инст. за история, Нар. библ. Кирил и Методий - София, Ръкоп. - докум. сектор, Окр. ист. музей - Враца. Отд. Възраждане.

Т. 1. 1751 - 1827 / Състав. Кирила В ъ з в ъ з о в а-К а р а т е о д о р о в а и др.; Ред. Кирила В ъ з в ъ з о в а - К а р а т е о д о р о в а, Зина М а р к о в а. - **1984**.- 821 с.: с факс.

Други състав.: З. М а р к о в а, Ел. П а в л о в а - Х а р б о в а, В. Х а р и з а н о в. - Библиогр. с. 638 - 644.

Т. 2. 1827 - 1878 / Състав. Валерия Т а р а ш о е в а и др. ; Ред. Крумка Ш а р о в а, Кета М и р ч е в а.- **2002**. - 528 с. : 3 л. ил.

Други състав. К. М и р ч е в а, В. Х а р и з а н о в, Н. Д о й н о в. Азб. показ. с. 479 - 497. - Геогр. показ. с. 498 - 502.

Рец.: Надя Д а н о в а. Архив с уникална стойност // Изв. Нар. библ. "Св. Кирил и Методий", 20 (26), 1992, с. 443 - 446.

338. Защитени природни обекти във Врачански окръг : (Справочник) / Росица Кузманова и др.; Под ред. Васил Харизанов. - [Враца: ОК на ОФ, ОС на БТС, 1987]. - 31 с. : с ил.

Др .авт.: В. Каменов, Г. Христовков, Д. Фенерков,
Н. Дойнов, В. Желязкова.

За Васил Харизанов

339. В Оряхово: Тържество за 100 годишнината на местния революционен комитет. // О т е ч . з о в, N 92, 28 ноем. 1970, с.1, 2.

Участва с научно съобщение в юбилейната сесия.

340. Андровски, Кирил. Научна сесия за Васил Левски. / Кирил Андровски. // О т е ч . з о в, N 10, 8 февр. 1973, с. 3.

Проведена във Враца. В. Харизанов участва с научно съобщение.

341. Живот и дело с широк отзвук в целия свят : Научна сесия във Враца, посветена на 100 годишнината от подвига на Христо Ботев и неговата чета. // О т е ч . з о в, N 42, 1 юни 1976, с. 4.

Участва с доклада "Трети Врачански революционен окръг и Априлското въстание".

342. Васил Милев Харизанов. // Ч о л о в, Петър. Български историци : Биографично-библиографски справочник. – София : Наука и изкуство, 1981, с. 408.

С библиогр. на трудовете му.

343. Васил Харизанов / Йорданка Манкова. // Изв. на музеите в Северозап. България, 1989, N 15, с. 271-278.

Биографичен очерк и библиография на по-важните му научни публикации и издадени книги.

344. Краеведът - изследовател на Възраждането : Васил Харизанов. // [Д в а д е с е т и] XX век : Личности и съвременници: Врачанска област. - Враца, Гебра, 1999, с. 225 - 226.

345. Васил Милев Харизанов. // [Т р и д е с е т] 30 години Съюз на учените - гр. Враца : [Справочник за членовете]. – Враца : СНРБ, 2002, с. 56.

Биография. Библиографска справка на основните му публикации.

346. Васил Харизанов на 75 години / Емилия Ралчева. // В р а ц а д н е с, N 57, 12-15 дек. 2003, с. 5.

ТЕМАТИЧЕН ПОКАЗАЛЕЦ НА ПУБЛИКАЦИИТЕ НА ВАСИЛ ХАРИЗАНОВ

Българско възраждане – общи въпроси 71, 144, 153, 157, 161, 167, 170, 190, 198, 201, 208, 214, 221, 222, 234, 256, 258, 259, 260, 262, 265, 266, 276, 283, 284, 289

Фамилия Хаджитошеви 131, 132, 174, 176, 178, 193, 253, 255, 269, 274, 291, 337

Книжовно дело. Читалища 38, 67, 72, 137, 140, 165, 227, 276, 277, 296

Учебно дело. Учители 55, 57, 66, 94, 108, 112, 133, 136, 146, 156, 159, 163, 171, 199, 235, 249, 291, 299

Създаване на революционни комитети 122, 142, 216, 220, 240, 246, 263, 302

Васил Левски 152, 154, 155, 320, 326,

Априлско въстание 1876 204, 215, 219, 220, 223, 224, 226, 232, 233, 238, 239, 240, 242, 245, 248, 257, 258, 290

Христо Ботев и неговата чета 28, 47, 70, 134, 150, 160, 173, 201, 228, 229, 231, 234, 239, 316

Участие на врачани в Опълчението 236, 297, 305, 308, 309, 310

Освобождението 1878 39, 59, 62, 63, 285, 295, 301, 310, 324, 329

Врачанският край в периода 1878 – 1944

- **Общи материали** 21, 22, 23, 26, 33, 46, 52, 53, 56, 58, 61, 64, 80, 119, 148, 180, 264

- **Кулурно – просветно дело** 69, 74, 77

- **Учебно дело. Учители** 54, 60, 68, 143, 147, 158, 206, 254, 292, 300, 305

- **История на БКП във Враца и врачанско** 40, 86, 79, 84, 92, 111, 113, 115, 125, 287, 332

- **Местни партийни организации. Партийни дейци** 30, 34, 35, 36, 37, 44, 49, 79, 82, 84, 85, 192, 293, 294

- **Георги Димитров във Враца** 95, 121, 123, 128, 129, 135, 281, 333, 334, 336

- **Младежко и детско движение** 27, 29, 87, 117, 118, 166, 175, 197, 203, 298

- **Отечествен фронт** 89, 177, 181, 183

- Отечественна война 1944 – 1945г. 187, 270
- Българо – съветска дружба 65, 83, 97, 135, 151, 172, 184, 189, 230, 261, 324

Врачанският край след 1944

- общи материали 101, 110, 145, 185, 250
- Учебно дело. Учители 18, 19, 20, 24, 25, 31, 43, 45, 78, 273, 278, 279, 282, 299
- Библиотечно дело 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17
- Музейно дело 100, 102, 103, 104, 139, 149, 209, 251
- Етнография. Художествени занаятия 32, 96, 98, 99, 107, 120, 124, 132, 262, 256, 266, 271, 292
- Краезнание. Родознание 48, 116, 124, 138, 201, 208, 268, 277, 279, 280, 289, 304, 323, 325
- Легенди и предания 42, 50, 51, 73, 90, 109, 196, 319
- Архитектура. Театър 168, 169, 252
- Паметници на признателността 141, 200, 207, 237, 244, 247, 267, 311
- Популярно историческо четиво 73, 75, 76, 91, 105, 106, 162, 179, 182, 185, 186, 188, 191, 202, 211, 212, 213, 217, 218, 225, 241, 243, 250, 272, 275, 303, 311
- Туризмъ 41, 48, 81, 88, 93, 106, 114, 126, 127, 129, 130, 144, 164, 194, 195, 205, 210, 335, 338
- Очерци 24, 25, 28, 30, 32, 37, 44, 52, 59, 74, 82, 99, 112, 159, 173, 176, 199, 249, 263, 264, 288, 293, 301, 302, 306, 307, 312, 314, 315, 316, 317, 318
- Отзиви и рецензии 313, 319, 320, 321, 322, 323, 325, 327, 328, 330, 331, 332
- За Васил Харизанов 342, 343, 344, 345, 346
- Научни сесии и конференции с негово участие 339, 340, 341

Азбучен показалец на лични и географски имена

А

- Анков, Мито Иванов (за него) 308
Атанасова, Блага (рец.) 8, 9, (състав.) 319

Б

- Бешовишки, Димитър (за него) 191
Богданов, Петко (за него) 84
Борисов , Илия (за него) 327
Ботев, Христо (за него) 134, 150, 267
Ботевата чета 4, 160, 200, 201, 228, 229, 231, 239, 316
Бошняков, Иванчо (за него) 308
Бошняков, Коста (за него) 308
Брайков, Нешо (за него) 133
Буюклийски, Димитър (за него) 188

В

- Величков, Димитър (състав) 332
Врачански, поп Тодор (за него) 133, 140
Възвазова – Каратеодорова, Кирила 337
Вълов, Стоян 46
Вътков, Иван (състав.) 335

Г

- Гаврилов, Никола 313
Галишки, Лукан (за него) 264
Гановският род (за него) 313
Генчев, Николай 320

Гурко 324

Д

Дамяновски, Недко (рец.) 8

Данкин, Владимир 96

Данова, Надя (рец.) 337

Даскалов, Стоян Ц. (за него) 12

Даскалов, Христо (за него) 133, 159, 243

Дестимиров, Константин (за него) 133

Димитракиев, Александър (за него) 269

Димитракиев, Замфираки (за него) 269

Димитракиев, Годораки (за него) 193, 269

Димитров, Ангел 299

Димитров, Георги (за него) 121, 123, 126, 127, 128, 129, 130, 135, 281, 333, 334

Димитров, Иван (състав.) 332

Димитров, Н. Т. (за него) 254

Димитрова, Дора (съавт.) 141

Дограмаджиев, Петър (за него) 251

Дойнов, Николай (съавт.) 94, 99, 106, 337, 338

Дякона – вж : Левски, Васил

Е

Енишки, Цеко Вълков (за него) 288

Ж

Желязкова, Ваня (съавт.) 338

З

Загрин, Арует – вж: Раданов, Теофан

Загубански, Иван (за него) 85

Заимов, Стоян (за него) 238

Замбин, Иван (за него) 133, 221

Златанов, Стефан (за него) 328

И

Иванов, Георги (за него) 254

Иванов, Йордан (за него) 206

Игнатов, Лукан Тодоров – Вж: Галишки, Лукан

Й

Йованович, Атанас (за него) 253, 269

Йорданов, Цветко (за него) 318

К

Каменов, Венцислав (съавт) 338

Каменов, Петко (за него) 49

Керачков, Иван (за него) 133

Климент, Митрополит Врачански (за него) 225

Ковачев, Велчо (ред.) 332

Колева, Веселина (състав.) 334,

Круша, Захарий (за него) 112

Кръстенякова, Цвета (за нея) 133

Кузманова, Росица (съавт) 338

Кънчев, Васил (за него) 263

Л

Лалов, Петко (за него) 35

Левски, Васил (за него) 152, 154, 155, 320, 326, 340

Ленин, Владимир Илич (за него) 87, 92

Лиловски, Васил 321

Луканов, Кръстьо (състав.) 293, 294

Луканов, Петко 264

М

Манкова, Йорданка 116, 343

Маркова, Зина (състав. и ред.) 337

Милев, Васил – Вж: Васил Милев Харизанов

Милев, Йордан (ред.) 293, 294

Милков, Цветко (съавт.) 79

Милов, Цено (съавт.) 90

Мирчева, Кета (състав. и ред.) 337

Мишон даскала – Вж: Попов, Константин

Младенов, Людмил (съавт.) 103

Младенов, Тома (за него) 299

Н

Найденов, Григория (за него) 308

Начев, Лакьо (за него) 32

Неделкин, Цоньо (за него) 317

Некович, Анастас (за него) 221

Нешовски, Цвятко (за него) 99

Николов, Петър (съавт.) 93

Новоселски, Никола (за него) 251, 311

О

Огнянович, Константин (за него) 146

П

Павлова – Храброва, Елисавета (състав.) 337

Павлова, Тинка (състав.) 280

Паисий Хилендарски (за него) 140

Панталеев, Нано (за него) 24

Пачев, Николай (за него) 328

Пелова, Лора (за нея) 312
Петков, Камен (за него) 30
Петков, Павел 33, 36, 175, 294, 332, (за него) 25
Петров, Динко(бай Юшан) 82, 293
Петров, Петър (ред.) 283
Пирдопски, Борис (за него) 37
Пишурка, Кръстьо (за него) 133
Пишурка, Стоян (за него) 171
Попов, Константин (за него) 199
Пъргов, Петър (за него) 57

Р

Раданов, Теофан (за него) 316
Радю войвода (за него) 51
Райкински, Иван (рец.) 335
Ралчева, Емилия 346
Робевски, Стоян (за него) 108
Розов, Трендафил (за него) 294

С

Савов, Сава (съавт.) 237
Сараджов, Веселин (за него) 307
Сараджов, Димитър (за него) 306
Сараджова, Теменужка (за нея) 315
Сараджовия род 306
Сигизмунд (за него) 260
Симеонов, Тошо (за него) 1, 28, 47, 70, 76
Син селски (псевд.) – Вж: Неделкин, Цоньо
Славейков, Иван (за него) 133
Стамболиев, Иван (съавт.) 25
Станоевска, Мария (за нея) 305

Станчева, Гергина (съавт) 328
Стефан Караджа (за него) 28, 70
Стойновски, Сребрю (за него) 249
Сульов, Иван (рец.) 322, (за него) 330

Т

Тарашоева, Валерия (състав.) 337
Тодоров, Ганчо (съавт.) 327
Тодоров, Давид (за него) 173
Тодорова, Калина (състав.) 319
Тричков, Козма (за него) 133, 156
Томинска, Ели (състав.) 336
Тупанкьов, Тошо – Вж: Симеонов, Тошо

Ф

Фенерков, Димитър (съавт.) 338
Филипова, Лиляна (състав.) 334

Х

Хаджи Димитър (за него) 28, 70
Хаджитошев, Димитраки (за него) 131, 132, 174, 193
Хаджитошев, Тодораки (за него) 193
Хаджитошеви 255, 291, 337
Харизанов, Васил (за него) 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346
Харизановият род 7

Ц

Цветков, Иванчо (за него) 308
Цветков, Николай (състав.) 335
Цеков, Стефан (за него) 22
Ценов, Иван (за него) 34

Ценов, Петко (за него) 44

Ценов, хаджи Тошо – Вж: Ценович, хаджи Тошо

Ценович, хаджи Тошо (за него) 176, 178, 193, 269

Ч

Чернев, Ангел (за него) 314

Чолов, Петър (състав.) 342

Ш

Шарова, Крумка (ред.) 337

Щипкова, Стефка (състав.) 334, 336

Азбучен показалец на географски имена

Б

Босилеград 328

Букьовци, село 155, 302

Бяла Слатина, град 268

В

Видин, град 16, 218, 335

Върбешница, село 42, 293

Г

Галич – вж : Галиче

Галиче, село 1, 28, 57, 63, 74, 79, 321, 322, 326

Горна Кремена, село 42

Гурково, село 324

Д

Добролево, село 84

Дрезден, град 307

Е

Елисейна 126, 127

З

Заминец, мест. 42

И

Искър, река 289

К

Камено поле, село 116, 190

Кнежа, град 268

Козлодуй, град 113, 150, 200, 201, 229, 244, 267, 268, 328

Койнаре, село 99

Краводер, село 87

Кулско 16

Курново, село 32

Л

Лютиброд, село 327

Люти дол, село 87

М

Манастирище, село 86

Манастирски дол 109

Мизия, град 246

О

Околчица, връх 229, 237, 293, 294, 311

Оряхово, град 39, 58, 59, 85, 136, 142, 143, 144, 148, 268, 283, 284, 285, 286, 287

Р

Радовене, село 51, 255

Раховец – Вж: Оряхово

Ребърково, село 211

Роман, град 33, 36

Романския край 33, 230

Русия 83, 184, 221

С

Северозападна България 120, 121, 334, 336

Селановци, село 87

София 97

Струпец, село 30, 34, 49, 196

Т

Типченица, село 222

Търнава, село 258

У

Уруци, село 324

Ч

Чирен, село 61

ПРИЛОЖЕНИЯ

Анотации на негови издания

„Тошо Симеонов из Раховските села Галич”

С тази скромна книжка излязла през 1968 година, Васил Харизанов решава да отдаде заслуженото и да не позволи да потъне в забвение делото на един бележит негов земляк от с. Галиче, бореца на национална свобода – Тошо Симеонов.

С пестелив стил напомнящ народно предание, автора ни прави съпричастни към тежкото житие на една бедна българска вдовица и нейното дете, намерили пристан и ново семейство в едно оряховско селце. Историята е много увлекателна, разказана е от племенника на Тошо Симеонов – дядо Ангел Липнишки, на който пък престарелият вече комита разправял докато заедно пасели стадата. Буден и непокорен расъл Тошо и страшни били за малкото овчарче разказите на този едър и внушителен дядо, за това как в бурната си младост убил поне 8 турци, заради техните зверства.

Старателен в своята работа, Харизанов публикува и няколко автентични статии от възрожденските вестници „Свобода” и „Независимост” отразяващи турските своеволия в региона. Този му специфичен и оригинален подход, дава на

повествуванието достоверността на документален разказ, което усилва значително емоционалното му въздействие.

Буйният Тошо Симеонов очаквано е заразен от събудената надежда в българите за национално освобождение и скоро вече го виждаме в четата на Хаджи Димитър, с която минава през 1868 година Дунава. Битките на четата са описани лаконично с исторически факти и цифри. В битката в която е ранен, пленен и по-късно обесен Стефан Караджа, е ранен също и Тошо Симеонов. Оредялата чета се изтегля към Балкана, където на Бузлуджа загива и другият воевода заедно с 25 юнаци. Легендарна е тази славна чета и нейните битки тогава, вдъхновяват и възхищават целият поробен български народ. 14 ранени четници, тръгнали да дирят спасение са предадени и заловени, от тях 10 са осъдени на вечна каторга (включително Т. Симеонов), а другите са обесени. През Цариград каторжниците са отведени в крепостта Сен Жан д Акр в Ливанската планина на големият Палестински полуостров и са хвърлени оковани в отвратителни, мръсни и зловонни килии с дажба от 300 гр. черен хляб на ден.

През 1969 година те са изведени на каторжна работа и тогава успяват да изпратят и едно писмо, описващо нерадостното им положение, без милост и надежда от никъде. В него те молят за помощ от своите сънародници и Българския революционен комитет започва събиране на средства за тяхното подпомагане. Скоро от болести и страдания двама от каторжниците умират. Останалите се опитват да свикнат и да се адаптират към това сурово място и постепенно стават търсени работници с право да се движат свободно извън крепостта. Това веднага ги провокира да опитат няколко пъти бягства, но по различни причини те не успяват. Минават 5 години.

Започналата Руско-турска война 1877/78 година и последвалият Санстефански договор, решава също и съдбата на политическите заточеници, но турците не желаят да изпълнят тези му клаузи. А страдалците, почти не усещат свободата, след мъчителните 10 години заточение.

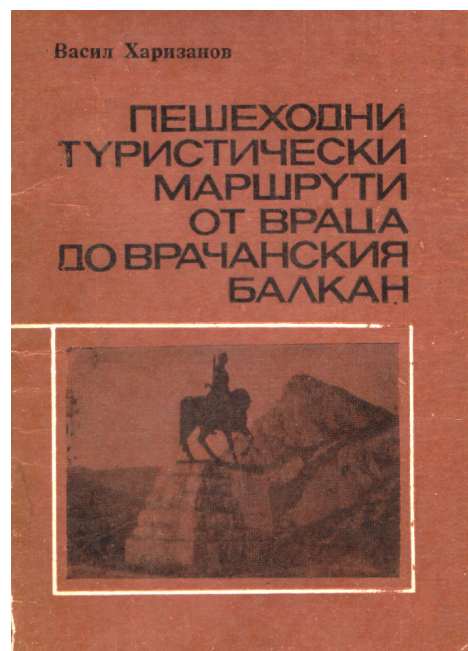
Не забравила обаче баба Тонка Обретенова сина си и неговите другари в неволя. Тя пише до генерал-губернатора на Временното руско управление в

България с което привлича и голямо обществено внимание към съдбата на забравените революционери. Турците са принудени да ги освободят и оцелелите отново поемат по обратният път от Акра до Цариград, а от там до Варна и с железницата до Русе, където били посрещнати скромно, но много радостно.

Тошо Симеонов поема към родното си село Галиче, където правителството го оземлява с 60 декара земя и му предлага пенсия, която той отказва. Дядо Ангел, неговият племенник разказва, колко едър бил дядо му Тошо, висок, широкоплещест, не сломен от затвора и ходещ винаги с високо вдигната глава. Недоволен от Стамболовите своеволия, възрастният вече Тошо Симеонов отива и многократно се оплаква и жали в Оряхово. Четири дни обаче след срещата си с околийският и след отправените към него заплахи, той се разболява и умира, вероятно отровен в един крайпътен хан през 1892 година.

Един скромен герой но възрожденските ни революционни борби е представен от Васил Харизанов в увлекателен и непретенциозен разказ. Възползвайки се от това, че намира още живи негови съвременници, той стъпва на техните разкази, разравя и архивите за да обезсмърти образа му и да прибави чрез него още един шрих към тази бурна епоха.

„Пешеходни и туристически маршрути от Враца до Врачанския балкан”

Занимавайки се с историята на Врачанският регион, Васил Харизанов в своите изследвания и дирения, многократно го обхожда и опознава детайлно. Стара планина в този си дял е изключително красива и своеобразна, а едновременно с това и много достъпна. Стотици пътеки я пресичат надлъж и нашир, извори, реки, пещери, прекрасни гледки я правят незабравима за посетителите. Авторът също е изкушен от нейният суров чар и решава да опише в кратка книжка, най-интересните и живописни маршрути. В началото се прави едно кратко въведение с пестеливи бележки за Врачанска стара планина, като очертава географските граници, релефа, климата и стопанското и значение. Основната цел обаче е друга, да се изкушат и подпомогнат туристите да дойдат и се насладят на най-красивите и закътани места, преминавайки по маркирани безопасни маршрути. Запознавайки ни с народните наименования на върхове, реки, клисури, поляни и долове, с типичният му жив и ясен език, Васил Харизанов ни повежда по планинските пътеки, като опитен водач. В описанията му освен туристическият маршрут с имената на местностите през които се преминава, се посочва къде,

кога и какво историческо събитие се е състояло там. Например, къде е преминал Ботев с четата си или къде е провел съвещание на революционният комитет В. Левски.

Какво още би интересувало любознателният турист?

Не са пропуснати да се посочат и какви билки и гъби могат да се срещнат и наберат по тези места, като се стига до толкова чаровни подробности, като къде има диви круши или други плодни дръвчета, а също и полезни за закъсали планинари, места със заслони и беседки.

Маршрутите:

- Враца - Околчица – всички варианти и възможни трасета, които са 5 на брой и все интересни и своеобразни.

- Враца – мина Плакалница – отново 4 варианта на маршрута, през водопада Боров камък, Горски дом или Пършевица.

- Враца – Пършевица – няколко подхода за хижите, пистите и изворите дотам.

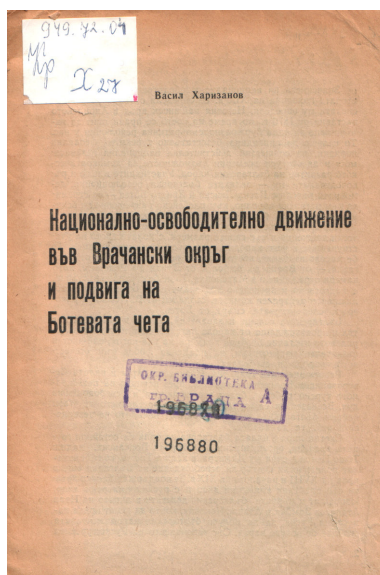
- Враца – Леденика – освен маршрута, тук авторът е включил и занимателни легенди за някои от най-интересните пещерни образувания.

- Враца – манастира Иван Пусти – няколко варианта да се стигне до там и също историята и особеностите на манастира.

- Враца – прохода Вратцата

Всички маршрути са описани подробно с имената на местностите и времето необходимо за минаване на трасето. А вплетените в тях легенди, предания и разкази за достоверни исторически събития, могат да придадат особен познавателен нюанс на разходката в красивата Врачанска стара планина.

„Национално-освободителното движение във Врачански окръг и подвига на Ботевата чета”

В тази скромна книжка видяла бял свят 1974г., Васил Харизанов се обръща към най-интересуваният го период от историята – Българското възраждане, в опит да реабилитира врачанските революционери, както и селското население с което Ботев се среща по своя път към Околчица и да сваля от тях незаслуженото бреме на вина за разгрома на четата. Историческата истина е различна и Васил Харизанов я очертава лаконично, ясно и разбираемо.

Започвайки от значението на национално-освободителното движение от втората половина на XIX век, изпълнило ролята и на буржоазно-демократична революция срещу турският феодализъм, той се спира в частност на най-ярквата му проява – Априлското въстание, неговите мащаби и организация. Революционната традиция във Врачанския край не е малка и може да се проследи още от Руско-турската война през 1806-1812г. и Кримската война по-късно. Постепенно с новият полъх на икономически подем и засилили се връзки с Европа, навлизат и новите идеи. Революционният подем е налице, а Левски е чест гост във Врачанския регион. Изброени са всички комитети, които се формират, а техният ръководен център безспорно е във Враца. Смъртта на Левски само временно разстройва комитетската дейност, но 1875г., работата

им се подновява с нова сила, а Стоян Заимов и Иваница Данчов, трескаво подготвят въстанието.

Ботевата чета де факто е въоръжена, по стечение на обстоятелствата, почти изцяло с пари от врачанските комитети. Априлското въстание обаче, изненадващо избухва не на обявената дата и Враца не е готова с въоръжението на около 3000 човека- революционери.

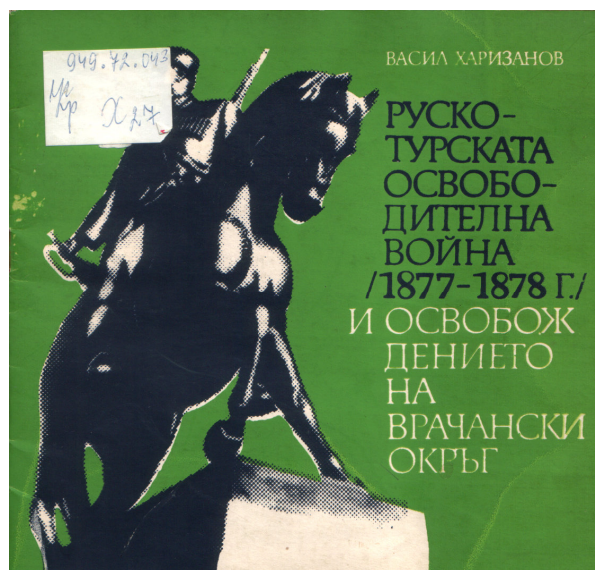
Изпратената молба да се отложи влизането на четата, заради не готовност е много закъсняла. Все пак се прави опит за въстание в града, като се дават и около 30 жертви.

Следва описание на познатият ни славен път на Ботевата чета от Козлодуй, към Балкана с известните сражения, жертви, надежди и разочарования. Харизанов не се съгласява с мнението, че населението не подкрепя четата и старателно е събрал косвени сведения, че Ботев е подкрепен според силите на местното население в този исторически момент. Само в село Бутан, 40 човека се опитват да се присъединят към него, но са отпратени, заради липса на оръжие.

След разгрома на Ботевата чета, се обръща внимание на култа към воеводата във Врачанският край, паметните знаци издигнати след освобождението в Козлодуй, на Милин камък и Враца, както и големият паметник на Околчица, издигнат 1937г., и ежегодните чествания и тържества.

Така представените исторически свидетелства показват, че врачани съвсем не са пасивни зрители на героичния път на четата на Ботев, а ред неблагоприятни и независещи от тях обстоятелства, ги лишават от възможност да окажат помощ и необходимото съдействие. За тях това е било също така мъчително, особено след като в предварителната подготовка те са били едни от най-пламенните и активните.

„Руско – турската освободителна война (1877-1878) и освобождението на Врачански окръг”

Разбира се, че няма как такова централно събитие за нашият народ, като Освободителната война, да бъде подминато от В. Харизанов и настоящата книга, той посвещава на 100 годишнината на освобождението на Врачански окръг от турско робство.

Два са историческите фактори, които съдействат за освобождението – Руската военна сила и българското национално освободително движение. На второто, авторът е посветил не едно свое изследване и включването на българите във войната е неговият естествен финал.

След потушаването на Априлското въстание, разочарованието не трае дълго. Българи се включват в Сръбско-турската война от 1876г. и след това масово в Руско-турската от 1877/78 година. От Враца в първата участие взимат около 70 човека, а във втората, над 250 опълченци и над 500 постъпили в доброволческите отряди. Много емигранти от последните турски гонения се включват в руския план за набиране на доброволци. В Плоещ и Браила, постъпват над 80 човека от Врачанско и започват ускорена военна подготовка. Имаме запазени имената на част от тях, а също и на доста от патриотите влезли в българското опълчение, които са изброени поименно.

На р. Дунав, тези дружини са 6 – с 3400 души общо, а по-късно вече са 12 – с

7444 човека.

1. Руското военно разузнаване и населението от Врачански окръг.

Врачани оказали и ценна помощ при разузнаването на турските военни сили и администрация. Най-активни са оряховските информатори и на тях възлагат да основат подобни комитети в Лом, Враца, София, Ботевград и др. Те явно са се справили добре, предали много ценни сведения и били високо ценени от руското командване. Наред с тези разузнавателна дейност, Паренсов организира и групи от българи за водачи и преводачи, като обезпечил всички основни военни части с такива.

2. Българите в бойните действия на руската войска и опълченците от Врачанско.

- битката при Стара Загора, развой, убити и ранени от Врачански окръг и носителите на ордени и награди

- Битката на Шипка

- Битката при Шейново

3. Врачани и българската конница.

Първите са 5 човека със собствени коне, а в последствие значително нарастват, а имената им са запазени, заедно с наградите с които били отличени.

4. Освобождаване на Врачански окръг.

Застъпени са бойните действия и пътя на отряда под командването на ген.

Леонов и полковник Майендорф – освободил селата между Борован и Оряхово.

На 28 октомври, град Враца е превзет. Град Оряхово е превзет малко по-късно на 20 ноември 1877 година.

- Доброволческите отряди от селищата във Врачански окръг (обикновено това са членове на бившите революционни комитети).

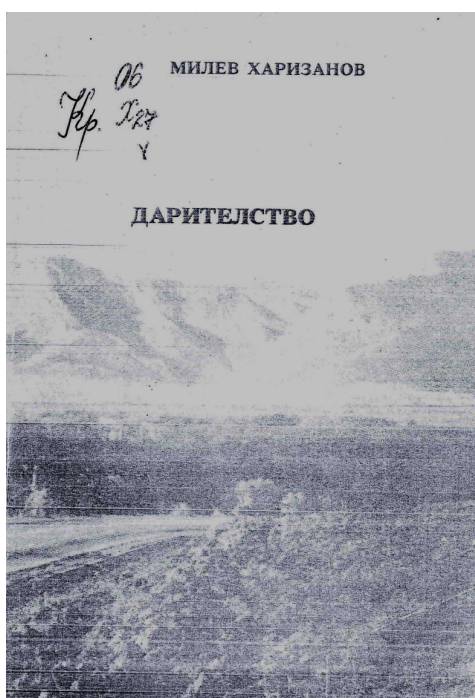
- Любопитни приписки, останали по календари и минеи от онова смутно време.

5. През първите месеци след Освобождението

Организиране на губернската администрация и назначаване на градски и окръжни съвети. Тъжества във Враца.

В книгата има 18 архивни снимки и 1 таблица.

„Дарителство”

Книгата се появява като реакция на мащабната дарителска кампания във връзка с честванията на 1300 години България. Тогава само в рамките на една година /1988/, постъпват предметни дарения на стойност 373 781 лева от предприятия и от отделни дарители.

Самият автор Васил Харизанов е подарил на музея във Враца около 200 предмета на домашен текстил, 12 снимки и документи. През 1986 година е дарил и част от личният си архив от 120 архивни единици с над 5000 листа на Държавният архив, вероятно заради това и „Фонд 13 века България” се ангажира с издаването на този му труд за най-забележителните дарения и дарители на град Враца.

Първото сведение за дарение имаме още от 1352 година на каменен надпис /в който е и най-старото споменаване на името на града/, и от там разбираме за това, че цар Михаил II Асен, дарява манастир край Вратцата.

През турското робство, дарителството основно е насочено към църквите и манастирите. Осем такива е имало само в околностите на град Враца. Дарява се злато, сребро, мед, кожа, хартия, книгописците даряват книги, ктиторите

откупват и даряват красива църковна утвар.

XVIII век настъпва бурен разцвет на дарителството. Почти всички книги, дело на Врачанската книжовна школа са откупувани и дарявани, а строителството по това време също е почти изцяло от дарителство. Като цяло населението се включва с голям ентузиазъм и събира средства за строеж на църкви, а имената на най-крупните дарители са изсичани над църковните врати. Дарителството е документирано също по ръкописите и църковно богослужебните книги, където грамотни люде са вписвали даренията, мотивите и желанието на дарителя, а също така и кой е подвързал и откупил конкретната книга или е платил за изографисването или обзавеждането на храма.

В по-късно време с навлизането на книгопечатането, се даряват средства за печат, като самите автори, преводачи и издатели често сами предоставят част от книгите на читалища и училища.

Когато борбите за църковна независимост се увенчават с успех, даренията свързани с освободителното движение неимоверно нарастват. Всеизвестно е, че по време на подготовката на Априлското въстание, врачанските съзаклятници са събрали твърде много средства при утвърждаването на организацията и закупуването на оръжие и дрехи на въстаниците.

В славните дни на всенародно въодушевление след Освобождението на България от запазени документи се виждат мащабни акции на дарителство с участието на над 250 врачански семейства.

Още много интересни исторически факти, надлежно събрани и хронологично документиранни, могат да се почерпят от настоящата книга. В нея място са намерили освещаването на училището на името на крупният дарител Козма Тричков (дарение от 40 000 лева) , създаването на фонда на негово име и стипендиите отпуснати за издръжката на местни студенти в чужбина.

Голямото дарение на семейство Хаджитошеви, архивът им и ценна колекция от ръкописни книги.

Също мащабното дарение от 1920 година на семейството на Т. Балабанов или даренията за нова сграда на читалището през 1938- 40 година.

Едно от емблематичните места за Враца, туристическият дом Хижата, също е

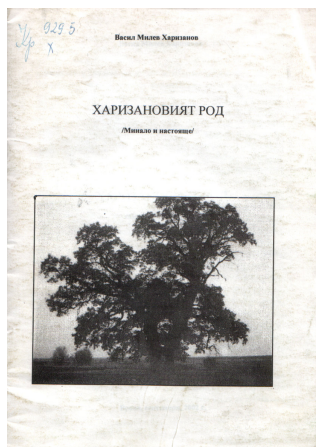
плод на дарения и доброволен труд, а пещерата Леденика е подарък на Христанчо Матов на местното туристическо дружество „Веслец”, през 1925 година.

Акциите с дарения не секват и през социализма, но вече не толкова като лични, а като общонародни движения или дарения по решение на цели трудови колективи, а тяхната насока до известна степен се променя. Имаме доброволна помощ от гражданите на селското стопанство, бригадирски труд, дарителство за музея, за детски градини, апаратура за болниците и др.

Авторът Васил Харизанов прави задълбочено сравнение на насоките в които се проявява дарителството през различните исторически епохи, неговият приемствен характер и мотивите , които го вдъхновяват. В последната глава, той отдава дължимото на най-видните дарители на Враца, като ги изброява поименно и с кратка биографична справка за всеки, заедно с конкретният му принос към обществения и културен живот на града:

Атанас Теодоров Дрохна, Гаврил Петров Бистречанин, Козма Тричков, Григория Найденов Анков, Стефанаки Савов, Годор Иванов Балабанов, Димитър Бошняков, Николчо Хаджиантонов, Николчо Занкин, Мито Орозов, Иванчо Тодоров, Христанчо Матов Гуцов, Мито Мавродийски, Първан Първанов, Аврам Писарски, Дико Илиев Диков, Цветко Газдов, Исай Пенчев, Цветко Илиев Цеков и редица още имена на хора, ръководени от благородни пориви, с които врачани се гордеят и до днес.

„Харизановият род (минало и настояще)“

Книжката е опит от последните творчески години на автора да възстанови до колкото е възможно от миналото и да обхване според възможностите си, сегашните разклонения на родословното дърво на Харизановият род.

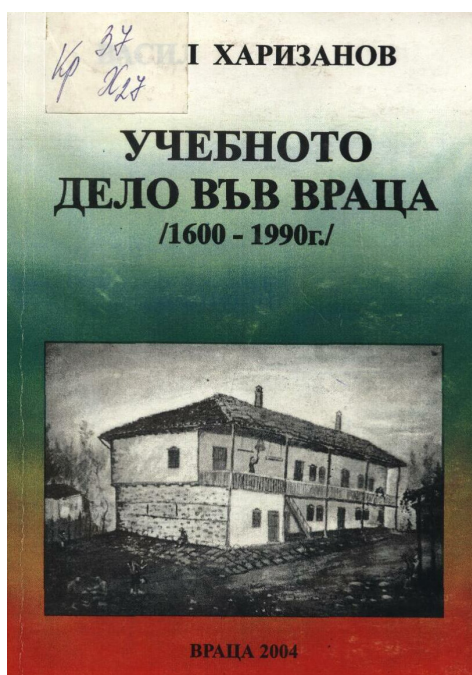
Източника за най-старите сведения и бащата на Васил Харизанов, чиято родова памет започва с първият запомнен Харизан, около 1825 година в Беломорска Тракия (като млад), а после в Босилеградско и продължава с децата му Стоян (дядо на автора) и Стоянка.

Бащата на Васил Харизанов, Миле (1903-1986), пеел, рецитирал, играел хора разказвал сладкодумно приказки и легенди. Той се преселва през 1926г. в село Галиче, където е оземлен. Имал е по-късно сериозни проблеми с властите, заради отказът му да влезе в ТКЗС. През 1955г., когато Васил е назначен за директор на Окръжната библиотека, е пуснат в отпуск, и отива на село с мисия, да убеди баща си да влезе в кооперацията и той склонява.

Васил Харизанов е единственото дете на Миле и Цвета – роден 1928 година. От там родословното дърво става все по-внушително и авторът полага доста труд, да не подмине нито едно разклонение – деца, внуци, кой къде се е установил, какво работи и т.н.

С тази си последна работа, В. Харизанов прави жест към своят род, с надежда да не бъдат разкъсани връзките между пръсналите се по света родственици и да бъде опазен спомена за интересната и превратна съдба на една родолюбива фамилия, споделила трудната съдба на следосвобожденска България.

„Учебното дело във Враца (1600 - 1900 г.)”

Тази книга автора посвещава на внуците си Мартин, Васил и Кристина. Тя е разделена на хронологически принцип в 4 глави:

- Движение за национална просвета и учебно дело през Възраждането
- От Освобождението до 1918г.
- Между двете войни (1918 - 1944)
- В нови условия (1945 - 1990)

От всички балкански народи в Османската империя българите са в най-неблагоприятно положение, защото нямат пряк достъп с напредналите европейски страни и се намират в непосредствена близост до имперската столица Истанбул.

В тези трудни условия ролята на манастирите, монасите, книжовниците и граматичите за запазването на народостното достойнство е изключително важна. По-будните деца били подбирани, обучавани и ставали монаси и свещеници и само малка част оставали извън манастирите.

Първото известно училище където се обучават групово деца във Враца е от 1632 година с учител поп Тодор. Образованието имало почти изцяло църковно-религиозен характер, а килийните училища възникват главно при черкви,

монастири и метоси. В многобройните такива, които съществували около града, често идвали и работели като учители монаси от Рилският манастир и Атон (например монах Авксентий – 1728г. дошъл от Хилендарският манастир).

Има и няколко свидетелства за съществуването и на специализирани училища, т.е. такива, които не били към никой от манастирите, както е засвидетелствано в Николаевият псалтир. В тези училища се изучава часослов (наустница), псалтир, апостол, светче, требник, пеене и др.

Католическата пропаганда през XVII век, също оказала положително влияние, като се изтегляли талантиливи деца за обучение в Италия. Някои от тях след завръщането си се включват активно в национално освободителните борби, като: Петър Богдан, Филип Станиславов, Петър Парчевич, Георги Пеячевич и др. Чипровският манастир се превръща в крепост на българщината, а в него и околните манастири се обучават в определени периоди, над 130 ученици.

Между учителите от католишката школа и тези от манастирите и църквите из Врачанско има несъмнена връзка.

През XV-XVII век учебното дело осъществява една единствена задача – да опази българската културна традиция, а XVIII век килийното образование минава на по-висок етап на развитие.

1. Движение за национална просвета и учебното дело през Възраждането
- Врачанската община и задачите на просветното движение

Оцелелите български институции, като църковната община, училищното настоятелство, еснафа и занаятчийските сдружения получили право на съществуване от турската власт. Известни ръководители на Врачанската община в края на XVIII и началото на XIX век са: Янаки, братя Трохнин, хаджи Тошо Ценович, Димитраки Хаджитошев и хаджи Йованчо.

От тяхната дейност постепенно започва да зависи цялостното развитие на града, а също така със своя авторитет те са сериозен фактор в уреждане на взаимоотношенията между турските власти и населението. Тяхна важна отговорност е и образованието, като например 1812г. в града е привлечен учител от Хилендарският манастир със заплата 200 гроша.

- Софроний Врачански и книжовните средища в околността.

Съществена роля и силен подтик за развитие на националната просвета във Враца оказва Паисиевата история, чийто препис несъмнено е донесъл със себе си в града епископ Софроний. Това е и времето когато богослуженията започват да се провеждат на български език, проповедите въодушевявали обществеността, а политическото и икономическо влияние на Димитраки Хаджитошев в обществените дела неимоверно нараства.

Точно той наема за семеен учител и възпитател, сърбина Константин Огнянович, през 1822 същият открива и училище, сравнително светско по организация, учебна програма. Преподава се изцяло на български, а поколения врачани запомнили харизматичният учител Огнянович.

- Светско училище

К. Огнянович си заминава 1829г. и е заместен от Георги Софянеца, който пръв наред с момчетата, приема през 1831г. и 20 момичета. По-късно едно от тези момичета, Цвета Кръстенякова, става учителка и една от първите радетелки за девическото образование в града, като открива първо в дома си през 1843г. девическо училище, което на следващата се премества в самостоятелна сграда и има 130 възпитанички. Около 1841г. пък в мъжкото училище в двора на Възнесенската църква учат над 250 ученици.

Във Враца, градските първенци се стремели да наемат само много добре подготвени и авторитетни учители, и затова 1846 в града идва да преподава известния Захария Круша – оставил траен спомен в учениците си, 1848 пък учителства младият врачанин Кръстьо Пишурка, като въвежда за пръв път годишният изпит пред гражданството. Следват други забележителни преподаватели, като Петко Славейков и Стоян Робевски от град Елена. Метода на преподаване е взаимно учителната метода, заради многото ученици и малкото учители.

- Въвеждане на звучната метода

След Кримската война настъпва общ подем в национално-освободителното движение и учебното дело. Във град Враца, то е съпътствано с дразги за пари за издръжка на училището между чорбаджиите, а владиката също не оказва подкрепа. В следствие на това има честа смяна на учители, сред които има

сподвижници на Раковски, Ботев и Левски. Такъв е Никола Ковачев, един от най- добре подготвените учители в България и в течение както на борбите за църковна независимост, така и на революционната идеология на емиграцията. Той е първият, който установява традицията да се честват Светите братя Кирил и Методий и въвежда звучната метода във Враца.

Решителна материална помощ за напредъка на училищата оказва завръщането на врачанина-патриот Козма Тричков, член на Добродетелната дружина, а до 1871г. в следствие на звучната метода, окончателно се оформя класното училище с много паралелки и разгърната програма.

- Книги и периодичен печат

Училищата изпитват остра нужда от учебници и тиражите и бързо растат. Врачанските първенци изиграват важна роля в снабдяването с книги и в града учениците и обществеността разполага с повече от 40 заглавия книги в 850 екземпляра, а също и почти всички издавани тогава списания и вестници.

1872 година врачанските джелепи, успяват да привлекат завършилият Робърт колеж в Цариград, син на Петко Славейков – Иван. Той се заема с основна реформа на обучението и обединява всички училища в града под общо ръководство и общи програми. За да завършат учениците трябва да преминат всички степени на обучение и да получат оценки и удостоверения.

Въстанието от 1876г. значително разстроило работата на училищата.

Чорбаджиите гледат подозрително учителите, които често се включват в революционните движения и няма пари за заплати и учебници. Трудностите не са преодолені докато започва Руско-Турската война.

2. От Освобождението до 1918година

С идването на свободата, учителите се включват в дейности на Окръжния и Градски съвет, в работата на съда и училищата остават почти без учители. Временното руско управление създава и първите институции в това число и Министерството на просвещението, което организира образованието в 3 отделения – начални паралелки и два класа в прогимназията.

Градските училища ръководени от училищни настоятелства са на общинска издръжка и страдат от хронична липса на пари. Започва изграждането на

училищна мрежа и по селата, а липсата на учители се опитва да се преодолее с няколко курса за ускорена подготовка.

- Нови общообразователни училища

Законът от 1891 г. прави задължително началното образование. Същата година към Врачанската смесена прогимназия се открива и 4 (осми) клас, а през 1895/96, прогимназията се разделя на мъжка и девическа. Приет е и нов закон за народната просвета, даващ професионална насоченост на обучението и насърчаващ занаятчийството. Във Враца се открива Институт по бубарство, училище за облекла, училище по кошничарство, по дърводелство, коларство, мебелно производство и др.

Васил Харизанов публикува и няколко много любопитни таблици за броя на учениците по години във Враца и техният социален произход. Също и таблици за бюджетите на училищата по години от 1901 до 1904, броят на учителите, с какво образование са и на каква възраст.

През 1910 г. по щедрото дарение на Иванчо Младенов се строи училище, където се настаняват врачанската мъжка и девическа гимназия. През 1912 г. пък е открита и първата детска градина в града.

Времето между Балканските и Първата световна война е лошо за България и в частност за учебното дело. Учителите са мобилизирани, много деца остават сираци, училищата са превърнати в казарми и болници, а бюджет за образование почти липсва. Като цяло Враца изостава от голяма част от другите околните градове по материална база и качество на учебната работа.

3. Между двете войни (1918-1944)

Периода след Първата световна война също е изключително тежък. Училищата са в лошо състояние само с козметични ремонти, няма учебници, децата са недохранени и учат в многолюдни паралелки, а в селата няма нито един правоспособен преподавател. Взелата власт БЗНС прави някои стъпки за подобряване на тези условия и през 1920 се организира висш педагогически курс в града, който прераста в редовен институт за подготовка на прогимназиални учители. Цанковиската власт след това разпуска градското училищно настоятелство, а функциите му са поети от тричленка. През 1924 г. като цяло

икономическото положение се влошава, във Враца са признати за бедни повече от 800 семейства, започват и преследвания на учители и ученици комунисти. По това време се разкриват секции на спортното дружество „Ботев” и туристическото дружество ”Веслец” , а в училищата се създават въздържатели дружества и такива на младежкия червен кръст. Като цяло обаче учебното дело в града изпада в дълбока криза. Старите учители си отивали, а младите постъпвали с нежелание, а авторитета им много паднал. С приближаването на Втората световна война се засилва и националистическия и монархически елемент в училищата и репресиите срещу комунистически настроените младежи. Всяка година за антифашистка дейност са изключвани по над 20 младежи и девойки.

Малко преди избухването на войната във Враца има: 5 начални училища, 2 прогимназии, 3 гимназии, 5 средни професионални и технически училища и 1 институт за начални учители – всичко около 7500 ученици.

4. В нови условия (1945 - 1990). Демократизация на учебният процес
След войната, следва бърза нормализация на учебната работа. Премахнати са църковно-религиозните науки, за сметка на хуманитарните, въвежда се руски език, нов правопис и марксистка методика на преподаване. Изгражда се Единна младежка ученическа организация и детска организация ”Септемврийче” а учители от ОФ сформират първите чети и дружества. Просветното дело в града минава под ръководството на околийският отдел „Народна просвета”, който въвежда нови методи на преподаване. Открива се спортно училище и такова за деца с психически наранявания, музикална и езикова школа към читалището, школи по атлетика и плуване. Закона за народното просвещение от 1948г. обезпечават добър учебен процес, а към 1970г. вече около 98% от децата продължават обучението си в средните учебни заведения.

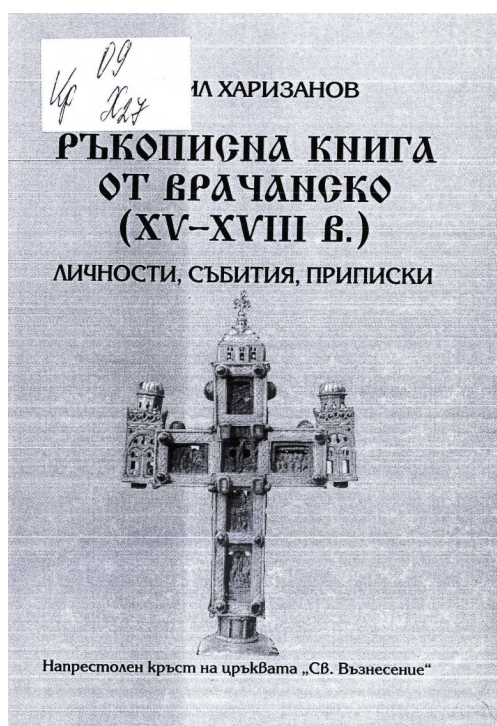
Значителният принос на това изследване на Васил Харизанов и неговата книга в проблематиката е нейната силна доказателствена страна, подплатеността на изложението с богат изворов материал, почерпен от многото библиографски документи, посочени след всяка глава. За по-голяма част от разработката на проблема за историята на учебното дело във Враца са

използвани архивите на музеите в региона, музея във Враца, ОДА- Враца, НБКМ-БИА, НА-БАН, ЦДИА, както и материали с краеведски характер, селищни истории, летописни бележки на редица възрожденски дейци, лични архиви и др.

Книгата не е загубила значението си и до днес и е често ползвана за получаване на документални сведения или създаване на цялостна картина, как се е развивало и променяло просветното дело в Северозападна България.

„Ръкописна книга от Врачанско” (15 – 18 в.)

Личности, събития, приписки

Как е съхранено културното богатство на българина през турското робство и как през целият този дълъг петвековен период е опазена българската народност? Укрита в манастири и църкви, ревниво бранена от пълно заличаване, народната памет и култура чака своите по-добри години. В своят труд авторът въз основа на опазена документация и откъслечни

сведения от приписки, търси да ни разкрие обективната истина за историческото ни минало. За това как възниква и се утвърждава една самостоятелна и самобитна книжовна школа – Врачанската.

Самият Васил Харизанов посочва, че не е бил в състояние да даде пълна и изчерпателна картина на тази школа, но е направил опит за едно по-общо, но самостоятелно представяне на книжовното богатство и сведения за книжовници, граматичи и благодетели на културата в врачанският регион. Добро доказателство за богатата дейност на тази школа са имената на 34 книжовници, преписвачи, десетина книговезци, зографи, златари, създали и предоставили за ползване множество ръкописни книги, от които около 100 са запазени до наши дни. Обстойно се обръща внимание на ролята на манастирите, като почти единствените разпространители на писменото слово в най-тежките години на робството. Възползвайки се от турската религиозна толерантност, около град Враца се оформя една манастирска мрежа с много активна просветна и религиозна дейност. Най-известните от тях са „Св. Троица”- Враца, „Св. Богородица”- Черепиш, „Св. Арх. Михаил” – с. Долна Бешовица, „Св. Йоан Касианец” – с. Бистрец, Карлуковският манастир, „Св. Илия” – с. Струпец и около 20 по-малки и с по-скромна роля манастири. Авторът е предоставил по-обстойно някои от най-изявените радатели за просвета и свобода, положили много самоотвержен труд за разпространението на писменото слово и развитието на книжовното дело в тези духовни обители. Това са игумена на Бешовишкият манастир – Нектарие, игумена Варлам, Гаврил Петров Бистричанин, йеромонах Йосиф Брадати, поп Тодор Врачански, Диян Драгул от с. Камено поле и др. Специално е обърнато внимание на един от най-ярките просветители, който има не само регионално, но и национално значение – Софроний Врачански, като е изтъкнат приносът му за изграждане и утвърждаване на националното съзнание на населението. Записани са и някои устни предания за епископа, разказани от врачани.

Достойно място е отделено и на делото на Хаджи Тошо Ценович, Димитраки Хаджитошев и други членове на тази славна фамилия, Иван Замбин, Атанас

Некович и др.

Сбирката на семейства Хаджитошеви от ръкописни книги датирана от XIV до XIX век сега собственост на Народната библиотека, е един от важните извори с които и подкрепен настоящият труд на Васил Харизанов.

Освен книгите, авторът използва също и преписките оставени по тях, както и надписи по стените на църкви и манастири. Там главно се намират имената на насърчителите, спомоществователите, поклонници, ктитори и дарители, и много по-рядко авторите на книгите. Обърнато е внимание и на естетическото оформление - украса, орнаменти и миниатюри, подвързии и всичко свързано с превръщането на една книга в произведение на изкуството.

Авторът е приложил и няколко много интересни приписки с автентичният им текст.

Отделна глава в края е посветена на „Връзките и взаимодействия между врачанският край и Рилският манастир”.

Книгата освен снимки, фотокопия на страници и оригинални приписки, съдържа и богат библиографски материал, за ползвани и цитирани източници, както и приложения от книгата на Боньо Ангелов „Съвременници на Паисий”(1964) и ползвани ръкописи от фондовете на НБКМ – София.

Книгата е изключително четивна, интересна и за неспециалисти, и за изследователи ,а нейният принос в краеведската книжнина на Врачанският край е неоспорим.

**С благодарност за оказаното съдействие на доц. д-р. Нина Шуманова
и доц. Цветанка Панчева**